

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ & ΚΟΣΜΟΣ

Διμηνιαίο Περιοδικό
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Κισάμου & Σελίνου

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' ἜΤΟΣ ΚΗ'
ΤΕΥΧΟΣ 30
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010

ΙΔΡΥΤΗΣ:
Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων
ἀπό Κισάμου & Σελίνου
κ.κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης
Κισάμου & Σελίνου
κ.κ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ

Ταχυδρομική Διεύθυνσις:
Ἱερά Μητρόπολις Κισάμου & Σελίνου
Κίσαμος Χανίων Τ.Κ. 734 00
Τηλ.: 28220 22128 - 22018
Fax: 28220 83037

Ἡλεκτρονική Διεύθυνσις:
www.imks.gr
E-mail: info@imks.gr
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ:
2492

Διανέμεται ΔΩΡΕΑΝ
Συδρομές προαιρετικές
Ἀριθμ. Λογαριασμοῦ Ἐθνικῆς
Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος:
390/54013303

Ἡλεκτρονική ἐπεξεργασία-Σελιδοποίηση:
Ἀντ. Βακάκης, Θεολόγος-Γραμματεὺς Ι.Μ.Κ.Σ.
Διορθώσεις κειμένων:
Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Εἰρηναῖος Μπατσάκης

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:

Ἀπό τῆ νυκτερινῆ
Χριστουγεννιάτικη
Θ. Λειτουργία στό Σπήλαιο τοῦ
Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Ἐρημίτου
στή Μαραθοκεφάλια Κισάμου

ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ:

Τό Ἄκρωτήριο τῆς Εἰρήνης
χιονισμένο, ὅπως φαίνεται ἀπό
τό Καβονήσι Κισάμου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

«Πατριαρχική Ἀπόδειξις ἐπί τοῖς Χριστουγέννοις» Τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥσελ. 163-164	«Εγκύκλιος 7/2010 Χριστουγέννων» Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κισάμου & Σελίνου κ. ΑΜΦΙΛΟ- ΧΙΟΥ σελ. 165-166
«Ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμο καί ἡ ἀπουσία τῶν Χριστιανῶν ἀπό τῆ ζωῆ του...» Τοῦ Σεβ. Γέροντος Μητροπολίτου ἀπό Κισάμου & Σελί- νου κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ σελ. 167	«Ἐπικαιρες σκέψεις. (13 Νοεμβρίου) Μνήμη τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ὁ ἱερεὺς ὡς ὑπόσχεση καί προσδοκία» Τοῦ Πανσο. Ἀρχιμ. Ἰγνατίου Θ. Χατζηνικολάου. Θεολό- γου, τ. Λυκειαρχοῦ - Ἀκαδημαϊκοῦ - Ἱεροκήρυκος Ἰ. Μ. Κισάμου καί Σελίνου..... σελ. 168-169
«Τό Θεῖον Βρέφος. Σωτηρία καί ἔλεγχος» Τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρ. Ἐμμανουήλ Μπαριωτάκη, Ἀρχι- ερ. Ἐπιτρόπου Δυτ. Κισάμου σελ. 170-171	«Ὁ δρόμος τῆς εὐτυχίας» Τοῦ Φώτη Κόντογλου, ἀπό τό βιβλίον του «Μυστικά Ἄνθη»
«Ἡ Παιδεία σήμερα» Τῆς κ. Νταγκουνάκη Ἀνθούλας, Φιλολόγου-Διευθύντρι- ας τοῦ 1ου Γυμνασίου Κισάμου-Προέδρου τοῦ Συλλόγου Κυριῶν καί Δεσποινίδων Καστελλίου σελ. 172-173	«ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΤΗΤΑ: Ἡ ἀπάντηση τοῦ Χριστιανισμοῦ στό φόβητρο τῆς Παγκοσμιοποίησης (Β' Μέρος)» Τοῦ κ. Γεωργίου Λουπάση, Καθηγητοῦ Φιλολόγουσελ. 174-175
«Ἐνορίες τῆς Μητροπόλεώς μας. Ἐνορία Ἁγίου Γεωργίου Ραβδοῦχα Κισάμου». Γράφει ὁ κ. Εὐστράτιος Καλαϊτζάκης, Ἱστοριοδίφηςσελ. 176-177	«Περιβάλλον καί Κρίση» Τοῦ κ. Ἰωάννου Ἀρνέλλου, Δασολόγου-Μελετητοῦ σελ. 178
«Ἐλεγχόμενη χρεοκοπία: Κάτι μακρινό ἢ κοντινό;» Τοῦ κ. Ἰωάννη Γ. Παπαδημητράκη, ΜΒΑ Οἰκονομολόγου ΥΔΕ Ν. Χανίων..... σελ. 179	«Ἡ καρδιά τῆς Κρητικῆς Ἐπανάστασης χτυπᾷ στό Ἀρκά- δι, (8-11-1866)» Τῆς κ. Ἀργυρῶς Δελῆ, Φιλολόγουσελ. 180-181
«Λέπρα, μία βιβλική ἀσθένεια» Τοῦ κ. Ἰωάννου Στεφανογιάννη, Συγγραφέως-Ἀρθρογρά- φου..... σελ. 182-183	«Ἡ Ἐκκλησία σᾶς ἀπαντᾷ» [Ἀπαντήσεις σέ ἐρωτήματα καί ἀπορίες πού θέτουν οἱ ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ μας]..... σελ. 184
«Τό Χρονικό τῆς Μητροπόλεώς μας». (Σεπτέμβριος - Ὀκτώβριος 2010).....σελ. 185-190	«Δωρεές ὑπέρ τῶν Ἰδρυμάτων τῆς Μητροπόλεώς μας». σελ. 191

Πατριαρχική Ἀπόδειξις ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις

ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ – ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ Τῷ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ
ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ συλλειτουργοὶ καὶ τέκνα
ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Μέσα εἰς τὴν ἀνὰ τὸν κόσμον ἐπικρατοῦσαν
τελευταίως σκοτεινὴν ἀτμόσφαιραν τῆς σοβού-
σης ποικίλης κρίσεως, οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς,
ἠθικῆς καί, κυρίως, πνευματικῆς, ἡ ὁποία πολὺν
θυμὸν, πολλὴν πικρίαν, πολλὴν σύγχυσιν, πολλὴν
ἀγωνίαν, πολὺ ἄγχος, πολλὴν ἀπογοήτευσιν καὶ
πολὺν φόβον διὰ τὴν αὖριον προξενεῖ εἰς τοὺς
ἀνθρώπους, γλυκεῖα ἀκούεται ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλη-
σίας:

**«Δεῦτε, πιστοί, ἐπαρθῶμεν ἐνθῶς
καὶ κατίδωμεν συγκατάβασιν θεϊκὴν ἄνωθεν
ἐν Βηθλεὲμ πρὸς ἡμᾶς ἐμφανῶς...»
(Ἰδιόμελον ΣΤ΄ Ὁρας Χριστουγέννων).**

Πίστις ἀκλόνητος τῶν Χριστιανῶν εἶναι ὅτι
ὁ Θεὸς δὲν παρακολουθεῖ ἀφ' ὑψηλοῦ καὶ ἀδια-
φόρως τὴν πορείαν τοῦ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν
Του ὑπὸ τοῦ ἰδίου, αὐτοπροσώπως, πλασθέντος
ἀνθρώπου. Τούτου ἕνεκα καὶ ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ
Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου Του ἦτο ἀπ' ἀρχῆς
ἢ «εὐδοκία» Του, τὸ πρῶτιστον θέλημά Του, ἢ
«προαιώνιος βουλή» Του. Νὰ ἀναλάβῃ ὁ ἴδιος, ἐξ
ὑπερβολῆς ἀγάπης, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν πού
ἔπλασε, καὶ νὰ τὴν καταστήσῃ «θείας φύσεως κοι-
νωνόν» (Β' Πέτρ. 1: 4). Καὶ τοῦτο, πρὸ τῆς πτώσε-
ως τῶν Πρωτοπλάστων, πρὸ καὶ αὐτῆς τῆς πλά-
σεώς των! Μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Πρωτοπλάστων,

ἢ «προαιώνιος βουλή» τῆς Σαρκώσεως περιέλαβε
τὸν Σταυρόν, τὸ Ἄχραντον Πάθος, τὸν Ζωοποιὸν
Θάνατον, τὴν εἰς Ἄιδου Κάθοδον, τὴν Τριήμε-
ρον Ἔγερσιν, ὥστε ἡ παρείσρατος ἁμαρτία, πού
ἐδηλητηρίασε τὰ πάντα, καὶ ὁ λαθρεπιβάτης τῆς
ζωῆς θάνατος νὰ τεθοῦν τελείως καὶ ὀριστικῶς
ἐκποδῶν, καὶ ὁ ἀνθρωπος νὰ ἀπολαύσῃ ἀκεραίαν
τὴν Πατρικὴν κληρονομίαν τῆς αἰωνιότητος.

Ἄλλ' ἡ θεϊκὴ συγκατάβασις τῶν Χριστουγέν-
νων δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὰ τῆς αἰωνιότη-
τος. Ἀφορᾷ καὶ εἰς τὰ τῆς ἐπὶ γῆς πορείας ἡμῶν.
Ὁ Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ εὐαγγε-
λισθῇ τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν καὶ νὰ μᾶς
εἰσαγάγῃ εἰς αὐτήν, ἀλλ' ἦλθεν ἐπίσης εὐεργετῶν
καὶ ἰώμενος τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν. Ἐχόρτασε
θαυματουργικῶς κατ' ἐπανάληψιν τὰ πλήθη τῶν
ἄκροατῶν τοῦ λόγου Του, ἐκαθάρισε λεπρούς,
ἐστερέωσε παραλύτους, ἐχάρισε τὸ φῶς εἰς τυ-
φλοὺς, τὴν ἀκοὴν εἰς κωφοὺς καὶ τὴν ὁμιλίαν εἰς
ἀλάλους, ἀπήλλαξε δαιμονισμένους ἀπὸ τὰ ἀκά-

θαρτα πνεύματα, ανέστησε νεκρούς, ὑπεστήριξε τὸ δίκαιον τῶν ἀδικουμένων καὶ λησμονημένων, ἐστηλίτευσε τὸν ἀθέμιτον πλουτισμόν, τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς ἀσπλαγχνίαν, τὴν ὑποκρισίαν καὶ τὴν «ὑβριν» εἰς τὰς ἀνθρωπίνας σχέσεις, ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπόδειγμα ἑθελουσίῳ κενωτικῆς χάριν τῶν ἄλλων θυσίας! Ἴσως ἡ διάστασις αὕτη τοῦ μηνύματος τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως πρέπει νὰ προσεχθῆ περισσότερο κατὰ τὰ σημερινὰ Χριστούγεννα. Πολλοὶ συνάνθρωποι καὶ συγχριστιανοὶ δοκιμάζουν φοβερὸν πειρασμὸν ἐκ τῆς σοβούσης κρίσεως. Εἶναι ἀναρίθμητοι αἱ στρατιαὶ τῶν ἀνέργων, τῶν νεοπτώχων, τῶν ἀστέγων, τῶν νέων μὲ τὰ «ψαλιδισμένα ὄνειρα». Ἀλλά, Βηθλεὲμ ἐρμηνεύεται «Οἶκος Ἄρτου»! Χρεωστοῦμεν, λοιπόν, οἱ πιστοὶ εἰς πάντας τοὺς ἐμπεριστάτους ἀδελφοὺς ὄχι μόνον τὸν «Ἐπιούσιον Ἄρτον», δηλαδὴ τὸν Χριστόν, ὁ Ὅποῖος εὐρίσκεται ἐσπαργανωμένος εἰς τὴν πενιχρὰν φάτνην τῆς Βηθλεὲμ, ἀλλὰ καὶ τὸν καθημερινὸν ἐπιτραπέζιον ἄρτον τῆς ἐπιβιώσεως, καὶ ὅλα τὰ «ἐπιτήδεια τοῦ σώματος» (Ἰακ. 2: 16). Εἶναι ἡ ὥρα τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Εὐαγγελίου, ἐν ὑψηλῷ αἰσθηματι εὐθύνης! Ἡ ὥρα,

κατὰ τὴν ὁποίαν ἀκούεται ἐντονώτερος καὶ ἀπαιτητικώτερος ὁ ἀποστολικὸς λόγος: «Δεῖξον μοι τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου» (Ἰακ. 2: 18)! Ὁ καιρὸς, δηλ. ἡ εὐκαιρία, νὰ «ἐπαρθῶμεν ἐνθέως» εἰς τὸ ὕψος τῆς οἰκειούσης ἡμᾶς μὲ τὸν Θεὸν βασιλικῆς ἀρετῆς τῆς Ἀγάπης.

Ταῦτα ἀπὸ τῆς ἀγίας καὶ μαρτυρικῆς καθέδρας τῆς Ἐκκλησίας τῶν τοῦ Χριστοῦ Πενήτων εὐαγγελιζόμενοι πρὸς τὰ ἀνά τὸν κόσμον τέκνα τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐπικαλούμεθα ἐπὶ πάντας τὴν θεϊκὴν συγκατάβασιν, τὸ ἄπειρον ἔλεος, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν χάριν τοῦ δι' ἡμᾶς ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου ἐνανθρωπήσαντος Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, Ὡς ἡ δόξα, τὸ κράτος, ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις, σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Φανάριον, Χριστούγεννα ,βι'
+ Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
Διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

Άριθμ. Πρωτ. 1.785/Φ.5.1

Έν Κισάμφ τῇ 15^η Δεκεμβρίου 2010

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 7/2010 ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Πρός

Τόν Ἱερό Κλήρο, τίς Μοναστικές Ἀδελφότητες
καί τόν φιλόθεο λαό τῶν Ἐπαρχιῶν Κισάμου καί Σελίνου

*«Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς, ἐξ ὕψους ὁ Σωτήρ ἡμῶν
ἀνατολή ἀνατολῶν καί οἱ ἐν σκότει καί σκιᾷ εὗρομεν τήν
ἀλήθειαν
καί γάρ ἐκ τῆς Παρθένου ἐτέχθη ὁ Κύριος».*

Ἀγαπητοί μου φίλοι καί ἀδελφοί, εὐλογημένα τέκνα
τῶν Ἐπαρχιῶν μας Κισάμου & Σελίνου.

Ἐφτασαν καί πάλι τὰ Χριστούγεννα. Τό μέγα μυστή-
ριο τῆς Ἐνσαρκώσεως, τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Υἱοῦ καί Λό-
γου τοῦ Θεοῦ, λαμβάνει χώρα μυστικά, ἀπλά, δίχως φωτα-
ψίες καί ἀνθρώπινες τυμπανοκρουσίες, πού ἀνήκουν στήν
σφαίρα τῆς ματαιοδοξίας τῶν ἀνθρώπων. Κοντὰ στήν ἄλο-
γη φύση, σ' ἓνα ταπεινὸ σπήλαιο γεννιέται ὁ Θεός, γίνε-
ται ἄνθρωπος, γιά νά συνυπογράψει μέ τήν γέννησή Του
τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Μεγάλη, ἀνύποτη ἡ χαρὰ τῆς
Θείας Γέννας, πανευφρόσυνο καί παγχαρμόσυνο τὸ ἄγγελ-
μα τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ. Σήμερα ὁ ἄκτιστος
Θεὸς ἀπὸ ἀγάπη, ἐλεύθερα, λαμβάνει σάρκα, «ἐνηθρώπησε, ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν»,
ὅπως σημειώνει ὁ Μ. Ἀθανάσιος. Σήμερα ἡ «πεπτωκυῖα» ἀνθρώπινη φύση καί μαζί
της σύνολη ἡ κτίση πανηγυρίζει τὴν ἀπαρχὴ τῆς σωτηρίας, τῆς ἀπελευθερώσεώς της

ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ἀβύσσου καὶ τοῦ θανάτου. «Τὰ σύμπαντα σήμερον χαρᾶς πληροῦνται Χριστοῦ τεχθέντος ἐκ τῆς Παρθένου».

Πῶς ὅμως ἀντιλαμβάνεται, πῶς βιώνει, ὁ σύγχρονος κόσμος, ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος τὸ μέγα αὐτὸ μυστήριον τῆς Γέννας τοῦ Θεανθρώπου;

Σὲ μία ἐποχὴ πού τὰ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ προσλαμβάνουν στὴ συνείδηση τῶν ἀνθρώπων τὴν θέση βασικῶν ἀξιῶν καὶ λειτουργοῦν ὡς σύμβολα κοινωνικῆς αὐτοπροβολῆς καὶ καταξίωσης.

Σὲ μία ἐποχὴ πού οἱ ἄνθρωποι καλοῦνται νὰ ἱκανοποιήσουν ἀνάγκες πού δὲν τὶς ὀρίζουν οἱ ἴδιοι, καθ' ὅτι εἶναι πλασματικὲς καὶ ἀποσκοποῦν πρωτίστως στὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ κέρδους.

Σὲ μία ἐποχὴ, τέλος, πού ἡ οἰκονομικὴ κρίση ἔφερε στὴν ἐπιφάνεια τὴν ὑποβόσκουσα, βαθειά, πολυμέτωπη κρίση πού μαστίζει ἀνελέητα τὸν τόπο καὶ τὶς κοινωνίες μας. Σὲ αὐτὴ τὴν ἐποχὴ πόση χαρὰ, εἰρήνη, ἐλπίδα μπορεῖ νὰ δώσει ἡ ἔλευση τοῦ Θεοῦ Βρέφους;

Κι ὅμως ἀδελφοί μου... «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε». Ὁ Χριστὸς γεννᾶται καὶ θὰ συνεχίσει νὰ γεννιέται κάθε χρόνο. Δὲν τὸν ἐμποδίζει καμμιά οἰκονομικὴ κρίση καὶ καμμιά ἐπιτήρηση, ὥστε νὰ ἔρχεται συνέχεια καὶ νὰ ἀνάβει τὴν φλόγα τῆς χαρᾶς, τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς ἀλήθειας στὸν κόσμο. Ὅσο κι ἂν οἱ συγκυρίες τῶν καιρῶν ἔχουν τραυματίσει βάρβαρα καὶ βάνουσα τὴν χαρὰ, κάνοντας πολλές φορές τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ἀβίωτο, «ἐπεσκέψατο ἡμᾶς, ἐξ ὕψους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν». Ὁ Σωτὴρας καὶ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου, ἦλθε, ἔρχεται καὶ παραμένει ἀνάμεσά μας, διαλύοντας κάθε σκοτάδι καὶ κάθε αἰχμαλωσία.

Ἄς κρατήσουμε ἀναμμένη τὴν ἐλπίδα στὶς καρδιές μας καὶ ἄς μὴν ἀφήσουμε καμμιά κρίση νὰ ἐξορίσει τὸν Θεὸ ἀπὸ τὴν ζωὴ μας. Ἄς νοιώσουμε τὴν ἀνάγκη τοῦ διπλανοῦ μας ὡς δική μας ἀνάγκη, κάνοντας βίωμα τὴν θυσία πρὸς τὸν ἄλλο, τὸν ὅποιοιδήποτε ἄλλο: τὸν ἀνήμερο, τὸν μετανάστη, τὸν ἀσθενῆ, τὸν ἐμπερίστατο, τὸν κοινωνικὰ ἀποκλεισμένο, αὐτὸν πού θὰ μπορούσε νὰ εἶναι Ἐκεῖνος μὲ ἄλλα ροῦχα, μὲ ἄλλη μορφή, μὲ ἄλλο χρῶμα.

Κι ἂν ἡ κρίση τῶν καιρῶν μας κράτησε τὰ χριστουγεννιάτικα λαμπιόνια σβηστά, ἄς γίνεи μία εὐκαιρία γιὰ ὅλους μας νὰ γιορτάσουμε τὶς μεγάλες αὐτὲς ἡμέρες τῆς Χριστιανοσύνης μὲ ἀναμμένα τὰ λαμπιόνια τῆς ψυχῆς μας. Σὲ μία τέτοια φάτνη ἀναμφίβολα θὰ θελήσει νὰ γεννηθεῖ ὁ Χριστός.

Εὐφρόσυνα καὶ εὐλογημένα Χριστούγεννα, ἀδελφοί μου, ὑγιεινὸ, μεστό οὐρανίων χαρίτων καὶ δωρεῶν τό ἐπί θύραις νέον ἔτος 2011.

**Μετ' εὐχῶν καὶ πολλῆς τῆς ἐν Κυρίῳ Τεχθέντι ἀγάπης,
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ὁ Κισιάμου & Σελίνου ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ**

Ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμον καὶ ἡ ἀπουσία τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τῆ ζωῆ του...

Γέννηση τοῦ Χριστοῦ στὴ Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας στὸ ἔτος 1 τῆς χριστιανικῆς μας χρονολογίας, εἶναι ἡ παρουσία Του σ' αὐτὸ τὸν κόσμον πού ζεῖ ἡ ἀνθρωπότητα.

Παρουσία, πού σχεδιάστηκε «πρὸ τῶν αἰῶνων» ἀπὸ τὴ Θεία Πρόνοια καὶ ἀναγγέλθηκε «πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως» ἀπὸ Προφῆτες καὶ σοφοὺς τοῦ κόσμου.

Παρουσία, πού κηρύχθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸν ὡς «καινὴ κτίσις» καὶ ἀνακαίνισις τοῦ κόσμου.

Ἡ χριστιανικὴ Ἱστορία ἔχει νὰ μᾶς παρουσιάσει πολλές «παρουσίες τοῦ Χριστοῦ», ἐφαρμογές δηλ. τῆς διδασκαλίας Του στὸν ἀρχαῖο κόσμον μὲ τὴν κατάρτησι τῆς δουλείας, τὴν ἀνύψωσι τῆς γυναίκας, τὴν Κοινωνικὴ Πρόνοια (φιλανθρωπία), τὴ χριστιανοποίηση τῆς Πολιτείας στὸ Βυζάντιο καὶ ἀργότερα στὴν Εὐρώπην μὲ τὴ χριστιανικὴ Παιδεία, τὴ χριστιανικὴ τέχνη καὶ τὸ χριστιανικὸ ἀνθρωπισμὸν.

Ἦστερα ἦλθαν τὰ ἱστορικὰ λάθη τῶν χριστιανῶν. Οἱ χριστιανοὶ χωρίστηκαν σὲ Ἀνατολικούς καὶ Δυτικούς καὶ σὲ μιὰ ἐποχὴ πού τὸ Κοράνιο ξετόπιζε τὸ Εὐαγγέλιον ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, ἐκεῖνοι συζητοῦσαν μὲ πάθος τίς θεολογικὲς διαφορὰς τῶν Ἀζύμων καὶ τοῦ Φιλιόκβε. Οἱ χριστιανοὶ ἀπουσίασαν ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ πορεία τοῦ κόσμου.

Καὶ ὅταν πάλι ἀργότερα οἱ Λαοὶ τῆς Εὐρώπης ξυπνοῦσαν μὲ τὴν Ἀναγέννησι καὶ προχωροῦσαν στὴν ἀνάπτυξή των, οἱ χριστιανοὶ ἀπορροφημένοι στούς ἀγῶνες Μεταρρύθμισις καὶ Ἀντιμεταρρύθμισις, ἀπουσίασαν ἀπὸ τὰ μεγάλα κινήματα τῶν νεωτέρων χρόνων: Ἀναγέννησι, Οὐμανισμὸς, Βιομηχανικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐπανάστασι τῶν νεωτέρων χρόνων.

Οἱ χριστιανοὶ ἀπουσίασαν. Δέν εἶχαν δηλ. τὴν πρωτοβουλία στὰ μεγάλα καὶ συγκλονιστικὰ ἐκεῖνα γεγονότα, πού ἄλλαξαν τὴ μορφή τοῦ νεωτέρου κόσμου. Ἔτσι φτάσαμε στὸ σημερινὸ δίλημμα τοῦ Μπερντιάγεφ: «Ἐνωσις καὶ ἀδελφότητα τῶν ἀνθρώπων ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, ἢ «ἐνοποίηση καὶ ἀδελφότητα τῶν ἀνθρώπων ἐν ὀνόματι τοῦ Ἀντιχριστοῦ».

Τί σημαίνει ἐνοποίηση τῶν Λαῶν τοῦ κόσμου ἐν ὀνόματι τοῦ Ἀντιχριστοῦ, τὸ γνωρίζομε ἤδη μὲ τίς τρομερὲς ἐμπειρίες τοῦ Χιτλερισμοῦ καὶ τοῦ Σταλινισμοῦ.

Ὁ Χιτλερισμὸς καὶ ὁ Σταλινισμὸς νικῆθηκαν βέβαια σὲ κάποια φάσι των, τὸ πνεῦμα των ὅμως, ὅπως ὅλα τὰ πνεύματα δαιμονικῶν ἰδεῶν καὶ πράξεων, δέν ἔλειψε ἀπὸ τὸν κόσμον.

Οἱ διαφεύσεις καὶ οἱ ἀπάτες σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν Ἐλευθερίαν, τὴ Δικαιοσύνην καὶ τὴν Εἰρήνην τοῦ κόσμου συνεχίζονται καὶ στίς ἡμέρες μας.

Καὶ οἱ διαφεύσεις αὐτὲς κάνουν τώρα, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά ἀναγκαῖο τὸ θέμα σωτηρίας τοῦ κόσμου μὲ τὸ Χριστόν.

Στὴν ὑμνολογία τῆς Μεγάλης Δεσποτικῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων δεσπόζει τὸ «ἐπὶ γῆς εἰρήνην...» καὶ κατὰ

Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γέροντος ἀπὸ Κισάμου & Σελίνου κ.κ. Εἰρηναίου

τὴν Ὁρθόδοξο θεολογία μας ἡ Ἐκκλησία του, εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, παρατεινόμενος εἰς τοὺς αἰῶνας.

Αὐτὸ σημαίνει πὼς οἱ χριστιανοὶ ἔχομε χρέος νὰ κάνομε μὲ τὴ δράσι μας καὶ τὸ παράδειγμά μας ζωντανὴ τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ στὸ σημερινὸν κόσμον, ὅποιος κι ἂν εἶναι.

Ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ στὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ μετάρτησε τὸ σταῦλον του σὲ περίλαμπρον Ναὸν καὶ σὲ προσκύνημα τοῦ κόσμου.

Δέν θὰ μπορούσαν, ἄραγε τὰ ἑκατομμύρια τῶν σημερινῶν χριστιανῶν νὰ μετατρέψουν μὲ τὴ δραστικὴ παρουσία των καὶ τὸ «σταῦλον» τοῦ σημερινοῦ κόσμου σὲ καλύτερον κόσμον; Διότι σταῦλος πραγματικὸς εἶναι, μὲ τὴν κατανάλωσι καὶ τὴν ἀκολασία του, ὁ σημερινὸς κόσμος.

Βέβαια τὸ «προζύμι» τοῦ Εὐαγγελίου κρυμμένο, σάν προσευχὴ καὶ παράδειγμα καθημερινῆς ζωῆς τῶν χριστιανῶν, ἐνεργεῖ καὶ ζυμώνει ἀδιάκοπα τὴ ζωὴ τοῦ κόσμου. Παράδειγμα ἡ σημερινὴ παρουσία τοῦ Χριστιανισμοῦ στίς χώρες τῆς Ν. Ἀμερικῆς, τῆς Ἀφρικῆς κ.λ.π.

Ἀλλὰ ἡ σημερινὴ «μεταβατικὴ» πορεία τῆς ἀνθρωπότητας χρειάζεται δραστικότερη τὴν παρουσία τῶν χριστιανῶν στὴ ζωὴ τῆς: Στὴν οἰκογένεια, στὴν παιδείαν, στὴν οἰκονομία, στὴν πολιτικὴν ὅλα τὰ μεγάλα πόστα, πού κρίνεται ἡ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων μὲ τὴν «ἐνσάρκωσι» καὶ «παρουσία» τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμον δέν εἶναι, λοιπόν, μόνο «θέωσι» γιὰ μερικούς καὶ ξεφάντωμα γιὰ ἄλλους. Γιὰ ὅλους τοὺς χριστιανούς τῶς ἐπαρχιῶν μας Κισάμου καὶ Σελίνου, Κληρικούς καὶ Λαϊκούς, ἄνδρες, γυναῖκες ἐμεῖς εὐχόμεσθε ζωτικὴ τὴν παρουσία των στίς πραγματικότητες τοῦ τόπου μας καὶ τῶν καιρῶν μας.

Χριστός γεννᾶται δοξάσατε: Χριστός ἐπὶ γῆς χριστιανοὶ ἀπαντήσατε.

Ἀπὸ τὸ Βιβλίον:

«Ἀπὸ τίς ἑορτὲς τῆς Ἐκκλησίας μας», Κίσαμος, 2004

(13 Νοεμβρίου)

ΜΝΗΜΗ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Ὁ ἱερεὺς ὡς ὑπόσχεση καὶ προσδοκία

(Ἀφιερώνεται στους ἀδελφούς μου συμπρεσβυτέρους)

Κ μνήμη τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως (344, κατ' ἄλλους 354 - 407), πού τελεῖ (ἐορτάζει) τὴν 13η Νοεμβρίου ἡ Ἐκκλησία μας, φέρνει στὴ σκέψη μου καὶ στὴν καρδιά μου, τὸν Μεγάλον αὐτὸν Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας μας, τὴ λεπτὴ καὶ πολὺπαθὴ αὐτὴ ψυχὴ.

Στοχάζομαι τὸν μεγάλο αὐτὸν βιωτὴ καὶ ὕμνωδὸ τῆς ἱερωσύνης, ἐκεῖνον πού καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον ἔζησε καὶ ὕμνησε τὸ μεγαλεῖο τῆς. Γιατί, ἄλλο πράγμα εἶναι νὰ ὕμνεῖς κάτι, καὶ ἄλλο, τὸ πρῶτιστο καὶ κεφαλαῖωδες, εἶναι νὰ τὸ ζεῖς.

Θυμᾶμαι καὶ συνεπαίρνομαι, Ἁγίε Ἰωάννη Χρυσοστόμε, τοὺς ἐξάισιους ὕμνους σου πρὸς τὴν ἱερωσύνη, ἐκείνους τοὺς ἕξι πύρινους καὶ θεοφῶτιστους λόγους σου «Περὶ ἱερωσύνης», πού γιὰ πρώτη φορὰ ἐδιάβασα καὶ ἐμελέτησα κατὰ τὰ εὐλογημένα ἐκεῖνα χρόνια πού ἐφοιτοῦσα στὴν Ἱερατικὴ Σχολὴ Κρήτης καὶ ἐτοίμαζα τὴν καρδιά μου καὶ τὴ ζωὴ μου γιὰ τὴν ἱπποτικὴ καὶ σταυροαναστάσιμη ἱερωσύνη. Ἀλήθεια, πόσο μὲ ἐβοήθησαν ἐκεῖνοι οἱ λόγοι σου ἀλλὰ καὶ τὸ παράδειγμά σου!

Καὶ ἐπέρασαν πενήντα χρόνια ἀπὸ τότε πού, ἂν καὶ ἀνάξιος, εἰσῆλθα στὴν ἱερωσύνη! Ὅπως πρὶν, ἔτσι καὶ μετὰ τὴν εἴσοδό μου σ' αὐτήν, μὲ στηρίζουν, μαζὶ μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, οἱ λόγοι σου καὶ ἡ ἱερομαρτυρικὴ ζωὴ σου.

Διαβάζοντάς τους βλέπω μία οἰκεία καὶ πατρικὴ συνομιλία σου μὲ τοὺς ἱερεῖς μέσα ἀπὸ μία διαχρονικὴ ἀξία καὶ πολὺτιμη προσφορά.

Αἰσθάνομαι κι ἐγὼ τὴν ἀδελφικὴ ὑποχρέωση, ὡς εὐεργετηθεὶς ἀπὸ ἐσένα, νὰ συνομιλήσω μὲ τοὺς ἀγαπημένους μου συμπρεσβυτέρους ἀδελφούς, εἰδικὰ σήμερα μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐορτῆς τοῦ Μεγάλου μας πατέρα καὶ διδασκάλου, Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Θὰ ἤθελα νὰ στοχασθῶ μαζὶ τους τὴν ὀμορφιά καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς ἱερωσύνης. Θὰ ἤθελα νὰ θυμᾶμαι μαζὶ τους τὸ μεγάλο χρέος μας, καὶ κατὰ πόσον ἡ ἐκπλήρωσή του μεταφέρει τὸν Θεὸν πρὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ἄνθρωπο πρὸς τὸν Θεὸ, καὶ μάλιστα σὲ μία τόσο δύσκολη καὶ πολυτάραχη ἐποχὴ μὲ πλοῦσια ὑλοφροσύνη καὶ ἀπεμπόληση ἠθικῶν ἀξιών καὶ προσώπων.

Θὰ ἤθελα, ἀδελφοί μου συμπρεσβύτεροι, πού σὲ μᾶς ἀφιερώνω τὸ ταπεινὸ μου αὐτὸ γραφτό, ὅποιοι καὶ νὰ εἴμεθα καὶ

Τοῦ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτου
ΙΓΝΑΤΙΟΥ Θ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ,
Θεολόγου - τ. Λυκειάρχου - Ἀκαδημαϊκοῦ

σὲ ὅποια Μητρόπολη κι ἂν διακονοῦμε τὸν Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο, νὰ στοχασθοῦμε τὴν ἱερωσύνη καὶ νὰ συνειδητοποιήσουμε, ὅτι ἡ ἱερωσύνη δὲν εἶναι μονάχα μυστήριο ἀλλὰ καὶ ὑπόσχεση καὶ προσδοκία.

Κάθε φορά πού ἀναλογίζομαι καὶ βιώνω αὐτὸ πού λέγεται ἱερωσύνη. Κάθε φορά πού θυμᾶμαι τὴν εὐλογημένη ὥρα τῆς χειροτονίας μου, φέρνω στὸν νοῦ καὶ στὴν καρδιά μου τὴν ὁμορφὴ καὶ φρικτὴ εἰκόνα τῆς εἰς πρεσβύτερον χειροτονίας: ὁ ἐπίσκοπος κρατᾷ μὲ φόβο τὸν Ἄμνὸ καὶ τὸν τοποθετεῖ στὰ χέρια μας μὲ τὴν ὑπόμνηση νὰ πάρουμε τὴ μεγάλη αὐτὴν παρακαταθήκη καὶ νὰ τὴ φέρομε στὴ ζωὴ μὲ τὴ διακονία μας: *«λάβε τὴν παρακαταθήκην ταύτην καὶ φύλαξον αὐτήν...»*. Γιατί, ἀλήθεια, ἡ ἱερωσύνη εἶναι μία διακονία. Μία διαφύλαξη καὶ προσφορά πού τελεῖται στὴ γῆ καὶ ἀναφέρεται στὸν οὐρανό. Καὶ γιὰ τὴν ὁποία θὰ δώσουμε λόγο στὸν Θεὸ (Ματθ. 25, 20 - 30).

Σκέπτομαι τὴ διακονία μας. Σκέπτομαι τί περιμένει ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἐμᾶς. Σκέπτομαι τοὺς προφῆτες τῆς Π.Δ. Μὲ πόσο δέος, ταπεινώση καὶ αὐτογνωσία ἐδέχοντο τὴν κλήση τοῦ Θεοῦ καὶ πῶς μὲ πύρινη καρδιά καὶ αὐτοθυσία ἐξεπλήρωναν τὸ χρέος τους. Ἡ ἀποδοχὴ τῆς κλήσεως - τῆς παρακαταθήκης - σημαίνει πάνω ἀπ' ὅλα ὑπόσχεση· καὶ κάθε ὑπόσχεση σημαίνει προσδοκία ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ὅταν ὑπόσχεσαι στὸν Θεὸ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴ φρικτὴ ὥρα τῆς χειροτονίας ὅτι θὰ τὸν διακονήσεις, Ἐκεῖνος προσδοκᾷ. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ λαός, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἀναφωνεῖ τὸ «Ἄξι-ος». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν θέλει νὰ τὸν διαψεύσεις. Φθάνει τόσοι καὶ τόσοι ἄλλοι. Τουλάχιστον ἐμεῖς οἱ κληρικοὶ δὲν πρέπει νὰ διαψεύδουμε καὶ νὰ θανατώνουμε τὴν προσδοκία τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν συνανθρώπων μας.

Θὰ πρέπει γι' αὐτὸ νὰ θερμαίνουμε τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης καὶ νὰ θερμαινόμαστε ἀπ' αὐτό. Εἶναι ἓνα χρέος μας καὶ μία ἀναγκαιότητα, τὴν ὁποία ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὑπενθυμίζει στὸν Τιμόθεο: *«ἀναμιμνήσκω σὲ ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐστὶν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου»* (Β' Τιμόθ. 1, 6).

Ἀδελφέ μου συμπρεσβύτερε: Ἄς σκεπτόμαστε τὸ χρέος μας· ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου εἶναι μία εὐκαιρία. Ἄς ἀναλογίζομαστε ὅτι εἴμαστε μία ὑπόσχεση καὶ μία προσδοκία. Τὸ ξέρω ὅτι συναντᾶμε πολλές δυσκολίες. Ὅτι τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἐργάτες Του κυνηγοῦν σκοτεινὲς δυνάμεις (Ἐφεσ. 6, 12). Ὅτι πολλὰ εἶναι τὰ ζιζάνια καὶ ἐπικίνδυνα, πού φυτρώνουν στὸ χωράφι τοῦ Θεοῦ στὸ ὁποῖο ἔχουμε τὴν τιμὴ καὶ εὐλογία νὰ ἐργαζόμαστε. Μὴ συμμαχήσουμε μὲ τὸ κακό. Νὰ ἀγαπᾶμε τὸν κακὸ καὶ νὰ μισοῦμε τὸ κακό.

Μὴν ὀλιγορήσουμε, μὴν ἀδρανήσουμε. Μὴν προδώσουμε γιὰ ὅποιονδήποτε λόγο τὴν ἅγια ἀποστολή μας. Μὴ μείνουμε ἀσυγκίνητοι στὴν προσδοκία τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἄς μὴν μᾶς καταλαβαίνουν οἱ ἄλλοι καὶ μάλιστα αὐτοὶ πού πρῶτοι ἔχουν χρέος. Ὁ Χριστός, τὸν Ὅποιο διακονοῦμε καὶ τὸν Ὅποιο προσφέρουμε διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας στοὺς πιστοὺς, κι Αὐτὸς ἀδικήθηκε. Κι Αὐτὸς δὲν κατανοήθηκε. Καλύτερα νὰ μαρτυρήσουμε, παρὰ νὰ προδώσουμε τὸ θεόδοτο ἔργο μας, πού θὰ ἦταν καὶ ἡ συμφορὰ μας.

Στὴ σημερινὴ ἑορτὴ τῆς ἱερωσύνης σᾶς στέλνουμε μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μας ἀδελφικὲς εὐχὲς καὶ στὸν Χριστὸ τὶς ἰκεσίες μας, γιὰ τὴν ἐνίσχυσὴ μας στὸ ὕψιστο ὑπόρρημα τῆς ἱερωσύνης, πού μᾶς ἀξίωσε νὰ διακονοῦμε.

ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΒΡΕΦΟΣ

ΣΩΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ

«Δεῦτε ἴδωμεν πιστοὶ
ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός...»

Μέ τό λόγο αὐτό μᾶς κάλεσε καί πάλι ἡ ἐκκλησία μας νά ἐορτάσουμε τή γέννηση τοῦ Θείου βρέφους στόν κόσμον. Μᾶς κάλεσε νά ἐορτάσουμε τήν πρώτη τῶν ἐορτῶν, τήν ἡμέρα κατά τήν ὁποία ὀλόκληρη ἡ γῆ, ἐκστατική, περιμένει ν' ἀκούσει τόν ὕμνον τῶν Ἀγγέλων, τό σάλπισμα τοῦ οὐρανοῦ. «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία», (Λουκ. 2,14)

Κάλεσε ξανά τούς ἀνθρώπους τῆς γῆς, ἐκείνους πού πιστεύουν, σέβονται καί ἀγαποῦν,

**Τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβυτέρου
Ἐμμανουήλ Μπαριωτάκη
Ἀρχιερ. Ἐπιτρόπου
τῆς ἱ. Μ. Κισάμου & Σελίνου**

αὐτούς πού λατρεύουν καί προσκυνοῦν ὡς Θεό καί Σωτῆρα τό Θεῖον Βρέφος.

Ἄληθεια, ἀν αὐτή τήν Ἅγια Νύκτα κατέβαιναν Ἄγγελοι ἀπό τόν οὐρανό γιά νά καταγράψουν τούς πιστούς τῆς γῆς, πόσους Θεέ μου θά εὔρισκαν; Πόσοι ἔχουν τήν ταπείνωση, τήν ἀγάπη καί τήν ἀπλότητα τῶν ποιμένων ἐκείνων τῆς Βηθλεέμ πού ἔσκυψαν καί προσκύνησαν τό Θεῖο Βρέφος;

Πόσοι νιώθουν τή λαχτάρα τῶν σοφῶν Μάγων τῆς ἀνατολῆς, πού ὀλόκληρους μῆνες περιπλανήθηκαν μέ μοναδικό ὁδηγό τό φωτεινό ἀστέρι, γιά νά βροῦν, νά προσκυνήσουν καί νά προσφέρουν τήν ἀγάπη καί τά δῶρα τους στόν νηπιάσαντα Κύριο; Πόσες οἰκογένειες ἀντιγράφουν στή ζωή των τό παράδειγμα τῆς Ἁγίας οἰκογένειας, τοῦ Ἰωσήφ, τῆς Θεοτόκου Μαρίας καί τοῦ Νηπίου Χριστοῦ καί ἔχουν τό ἱερό αὐτό τρίπτυχο ὡς πρότυπο καί ὁδηγό στή ζωή τους; Πόσοι σηκώνουν τά μάτια, μά καί τήν ψυχή καί

τά ἀπομακρύνουν ἀπό τήν φθαρτή ὕλη, γιά νά ἀτενίσουν τά ἀφθαρτά κάλλη τῆς σωτηρίας;

Γεννήθηκε καί πάλι ὁ Χριστός γιά νά καλέσει ξανά ὅλους ἐμᾶς νά Τόν πλησιάσουμε, νά ἀναθεωρήσουμε τά λάθη τῆς ζωῆς μας, νά νιώσουμε τήν ἐλπίδα τῆς παρουσίας Του, νά γευθοῦμε τήν πλούσια ἀγάπη Του, νά πορευθοῦμε τόν δρόμο τῆς Ἐκκλησίας Του, γιά νά ἀξιωθοῦμε καί τῆς ἐν οὐρανῷ εὐφροσύνης καί χαρᾶς.

Ξαναγεννήθηκε τό Θεῖον Βρέφος γιά νά περάσει ἀπό τόν Ἰορδάνη, τό Σαραντάριο, τό Θαβῶρ καί νά φθάσει μέχρι τό Γολγοθᾶ καί τό Σταυρό, νά θυσιαστεῖ «ὑπέρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας», ἀλλά καί νά ἐλέγξει τούς υἱούς τῆς ἀπειθείας καί διαστροφῆς. Ὅχι ἐκείνους πού κατά τό ἀνθρώπινον πέφτουν σέ λάθη καί τά ἀναγνωρίζουν, ἀλλά τούς ἄλλους, τούς διαστροφεῖς, τούς διαφθορεῖς, τούς αἰμοχαρεῖς φονιάδες πού μαστίζουν καί ταλαιπωροῦν τήν ἀνθρωπότητα, μά καί τούς σύγχρονους Νέρωνες τῆς γῆς, πού καθημερινά φονεύουν χιλιάδες λουλούδια τοῦ οὐρανοῦ, ἀνυπεράσπιστα ἄωρα βρέφη.

Ὁ Θεῖον Βρέφος, πῶς τό ἀνέχεσαι; Πῶς ἡ γῆ δέν σειεται ἐκ θεμελίων; Πῶς δέν ἀνοίγει νά μᾶς καταπιεῖ; «Φρίξον Ἥλιε, στέναξον ἡ γῆ καί σειομένη βόησον». Ντροπή!

Ντροπή σ' ἐσένα μάνα, πού δέν σοῦ ἀξίζει νά φέρεις τόν ἅγιο τίτλο τῆς μάνας, διότι μάνα σημαίνει ζωή, ἀλλά καί σέ ἐσένα πατέρα, πού συγκατατίθεσαι στό νά ἀπαλλαγεῖς ἀπό τό παιδί σου μέ τόν πιό εὐκόλο τρόπο τῆς σφαγῆς καί τῆς θανάτωσής του. Πολλές φορές ντροπή

Ὁ δρόμος τῆς εὐτυχίας

τοῦ Φώτη Κόντογλου,
ἀπὸ τὸ βιβλίό του «Μυστικά Ἄνθη»

σ' ἐσένα σύγχρονε Ἡρώδη, πού σπούδασες ὄχι τὴν ἱερὴ ἐπιστήμη τοῦ Ἱπποκράτη, ἀλλὰ τὴν ἐπιστήμη τῆς σφαγῆς καὶ τῆς πολτοποίησης ἄωρων βρεφῶν. Σ' ἐσένα πού καλύπτεσαι κάτω ἀπ' τὴν ἄσπρη μπλούζα, ἡ ὁποία εἶναι μουσκεμένη καὶ πορφυρομένη ἀπὸ τὸ ἀθώωτο καὶ ἀγιώτερο αἷμα τῆς γῆς.

Σ' ἐσένα οἰκογένεια πού μέ τὴν δικαιολογία ὅτι δῆθεν δέν ἔχεις νὰ τὸ συντηρήσεις, ἢ δέν μπορεῖς νὰ τὸ φροντίσεις, παραδίδεις τὸ σπλάχνου σου στά χέρια ἐνός αἰμοχαροῦς γιατροῦ γιὰ νὰ τὸ πολτοποιήσει καὶ νὰ τὸ ρίξει στά ἀπόβλητα τῶν ὑπονόμων καὶ τῶν ποταμῶν τῆς Πατρίδος μας. Δέν ἀκοῦς τὸν μεγαλύτερο κατήγορο πού ἐλέγχει τὴν συνείδησή σου; Δέν ἀκοῦς τίς σπαρακτικές κραυγές τοῦ νηπίου πού ἀποκεφάλισες; Δέν ὑπάρχει μιά γωνιά στό σπιτικό σου γιὰ τὸ παιδί σου; Δέν ὑπάρχει ἓνα ροῦχο, ἢ λίγο γάλα γι' αὐτό; Δέν ἔχεις! Ἔχεις ὅμως νὰ σπαταλᾷς, νὰ καλοπερνᾷς, νὰ ξευχτᾷς, νὰ κάνεις ἄσωτη καὶ ἀμαρτωλὴ ζωὴ.

Γι' αὐτὸ τὸ βρέφος, τὸ δῶρο τοῦ Θεοῦ, πού ποιός γνωρίζει πῶς τὸ προόριζε, ἀφοῦ δέν ὑπάρχει τόπος στό σπίτι σου, ὑπάρχει τόπος στόν οὐρανό. Ὑπάρχει τόπος κοντὰ στό Νήπιο Χριστό, γιατί ἐκεῖ καταλήγουν αὐτά καὶ γίνονται μάρτυρες μέσα ἀπὸ τὸ αἷμα τους, μέσα ἀπὸ τὴν δική σου κακία καὶ μέσα ἀπὸ τὰ ἀπαίσια καὶ φονικά ὄργανα ἐκείνου τοῦ ἀδιάντροπου σφαγέα. Ὅμως ὁ δικός σου ὁ τόπος εἶναι ὄχι μέ τούς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μέ ὅλο τὸ κομπολόι τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ σατανᾶ.

Ξαναγεννήθηκε, ἀδελφοί μου, στή γῆ καὶ πάλι ὁ Θεός μας, ἔγινε ἀνθρώπος, ἔγινε σωτηρία, λύτρωσις καὶ ἁγιασμός γιὰ ὅλους ἐκείνους πού μέ προθυμία τὸν δέχονται καὶ τὸν προσκυνοῦν, ἀλλὰ καὶ ἔλεγχος καὶ τιμωρία γιὰ τούς ἀμετανόητους καὶ σκληρούς, γιὰ τούς ἀλαζόνες καὶ ἀδίκους, γιὰ τούς διαφθορεῖς καὶ αἰμοσταγεῖς, ἐκείνους πού ποτέ δέ ψέλλισαν τὸ «Δόξα σοι ὁ Θεός», καὶ τὸ «Μνήσθητί μου ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου».

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι σὲ ὅλα ἀχόρεταγος. Θέλει νὰ ἀπολαύσει πολλά, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ τὰ προφτάσει ὅλα. Καὶ γι' αὐτὸ βασανίζεται.

Ὅποιος, ὅμως, φτάσει σὲ μία κατάσταση, πού νὰ εὐχαριστιέται μὲ τὰ λίγα, καὶ νὰ μὴ θέλει πολλά ἔστω κι ἂν μπορεῖ νὰ τὰ ἀποκτήσει, ἐκεῖνος λοιπὸν εἶναι εὐτυχισμένος.

Οἱ ἄνθρωποι δέν βρῖσκουν πουθενὰ εὐτυχία, γιατί ἐπιχειροῦν νὰ ζήσουν χωρὶς τὸν ἑαυτό τους. Ἀλλὰ ὅποιος χάσει τὸν ἑαυτό του, ἔχει χάσει τὴν εὐτυχία. Εὐτυχία δέν εἶναι τὸ ζάλισμα, πού δίνουν οἱ πολυμέριμες ἡδονές καὶ ἀπολαύσεις, ἀλλὰ ἡ εἰρήνη τῆς ψυχῆς καὶ ἡ σιωπηλὴ ἀγαλλίαση τῆς καρδιάς. Γι' αὐτὸ εἶπε ὁ Χριστός: «Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, οὐδὲ ἐρεῶσιν, ἰδοὺ ἴδε, ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν».

Ἔξω καλὰ, τί εἶναι ἡ ζωὴ πού ζοῦνε οἱ λεγόμενοι κοσμικοὶ ἄνθρωποι. Οἱ ἄνθρωποι, δηλαδή, πού διασκεδάζουνε, πού ταξιδεύουνε, πού ξεγελοῦνται μὲ λογιῆς - λογιῆς θεάματα, μὲ ἀσημαντολογίες, μὲ σκάνδαλα, μὲ τίς διάφορες ματαιότητες. Ὅλα αὐτά, ἀπὸ μακρινὰ φαντάζουνε γιὰ κάποιο πρᾶγμα σπουδαῖο καὶ ζηλευτό! Ἀπὸ κοντὰ, ὅμως, ἀπορεῖς γιὰ τὴν φτώχεια πού ἔχουνε, καὶ τὸ πόσο κούφιοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού ξεγελοῦνται μὲ αὐτὰ τὰ γιατροσόφια τῆς εὐτυχίας. Βλέπεις δυστυχισμένους ἄνθρώπους, πού κάνουνε τὸν εὐτυχισμένο! Κατάδικους, πού κάνουνε τὸν ἐλεύθερο! Ἄδειο ἀπὸ κάθε οὐσία! Τρισδυστυχισμένοι! Πεθαμένη ἢ ψυχὴ τους! Καὶ γι' αὐτὸ ἀνύπαρκτη καὶ ἡ «εὐτυχία» τους! Τελείως ἀποξενωμένοι ἀπὸ τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ!

Ἀλλὰ πῶς νὰ γίνει φωμί, σὰν δέν ὑπάρχει προζύμι;

Καὶ πῶς νὰ μὴν εἶναι ὅλα ἄνοστα, ἀφοῦ δέν ὑπάρχει ἀλάτι;

Μὴ φοβᾶσαι, ἀδελφέ μου, νὰ μείνεις μοναχὸς μὲ τὸν ἑαυτό σου! Μὴν καταγίνεσαι ὀλοένα μὲ χίλια πρᾶγματα, γιὰ νὰ τὸν ξεχάσεις! Γιατί, ὅποιος ἔχασε τὸν ἑαυτό του, κἀφεται μὲ ἴππους καὶ μὲ φαντάσματα μέσα στὴν ἔρημο τοῦ θανάτου. Ἀγάπησε τὸν Χριστὸ καὶ τὸ Εὐαγγέλιο περισσότερο ἀπὸ τίς πεθαμένες σοφίες τῶν ἀνθρώπων. Περισσότερο ἀπὸ κάθε τιμὴ καὶ δόξα ἐτούτου τοῦ κόσμου. Καὶ μοναχὰ τότε, θὰ χαίρεσαι σὲ κάθε ἄρα τῆς ζωῆς σου. Κανένας δρόμος δέν βγάζει στὴν εἰρήνη τῆς καρδιάς, παρὰ μόνον ὁ Χριστός, πού σὲ καλεῖ πονετικά καὶ πού σοῦ λέγει:

«Ἐγὼ εἰμὶ ἡ ὁδός».

Η Παιδεία σήμερα

Της κ. Νταγκουνάκη Άνθούλας - Φιλολόγου, Διευθύντριας
1^{ου} Γυμνασίου Κισάμου - Προέδρου του Συλλόγου
Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων Καστελλίου

Η σημαντικότερη παράμετρος τῆς Παιδείας εἶναι ἡ ἐκπαίδευση σὲ κάθε βαθμίδα (στοιχειώδη, μέση, ἀνώτατη). Τὸ μέσο δὲ πὺν παρέχει τὴν ἐκπαίδευση, εἶναι κυρίως τὸ σχολεῖο, τὸ ὁποῖο εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας γιὰ τὰ ἄτομα καὶ τὶς κοινωνίες. Τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα μεταβιβάζει ἀπὸ τὴ μία γενιὰ στὴν ἄλλη ἓνα μέρος τοῦ ὑπάρχοντος πολιτισμοῦ καὶ ἔτσι ἐξασφαλίζεται ἡ κοινωνικὴ σταθερότητα. Συμβάλλει, ὅμως, καὶ ἀποφασιστικὰ στὴν κοινωνικὴ ἀλλαγὴ μὲ ὅ,τι νεώτερο προσφέρει στὰ παιδιά.

Σήμερα πὺν ἔχουν μεταβληθεῖ οἱ κοινωνικὲς, οἱ πολιτικὲς καὶ οἱ οικονομικὲς συνθήκες, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναπροσαρμοστεῖ ἡ εἰκόνα καὶ οἱ στόχοι τοῦ σχολείου καὶ τῆς Παιδείας γενικότερα, ὥστε νὰ εἶναι σωστὴ, σύγχρονη καὶ δημοκρατικὴ. Πρέπει νὰ εἶναι ἀνοικτὸ στὴν κοινωνία καὶ νὰ ἀποτελεῖ κέντρο πολιτισμοῦ μὲ τὴν εὐρύτερη ἔννοια. Τὸ σχολεῖο δὲν ἀποτελεῖ μικρογραφία τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ ἀναπόσπαστο κομμάτι τῆς. Μ' αὐτὴν ἀναπτύσσεται καὶ συνεξελίσσεται.

Σωστὴ παιδεία εἶναι ἐκείνη πὺν δὲν ἀποβλέπει σὲ ξερὲς γνώσεις μόνο, ἀλλὰ στὴν ὀλόπλευρη καλλιέργεια τοῦ ἀτόμου. Ὁ μαθητὴς εἶναι μία προσωπικότητα πὺν ἀπαιτεῖ σεβασμὸ καὶ πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζεται ὡς ἐλεύθερος καὶ ὑπεύθυνος ἄνθρωπος, γιὰ νὰ δεχτεῖ τὴ μάθηση καὶ νὰ καταφέρει νὰ βγεῖ στὴν πραγματικὴ τῆς ζωῆς σωστὸς καὶ δυνατὸς. Ὁ Ἄλ. Παπαδιαμάντης ἔλεγε: «Θέλουμε μορφωμένους κι ὄχι ἐγγραμμάτους», θέλοντας νὰ τονίσει τὴν ἀξία τῆς σφαιρικῆς καλλιέργειας τοῦ ἀτόμου. Δὲν ἀρκεῖ ἡ παραγωγή ἰκανῶν ἐπαγγελματιῶν καὶ ἐπιστημόνων, ἀν λείπει ἡ ἠθικὴ συγκρότηση καὶ ἡ ὀλόπλευρη ἀνάπτυξη. Στὶς μέρες μας φαίνεται νὰ ἔχει ἔρθει σὲ δευτέρη ἔγνοια ἡ ἠθικὴ συγκρότηση, κυρίως ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερόμενους νὰ ἀποκτήσουν ἐπαγγελματικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ προσόντα. Τὸ κύριο μέλημα εἶναι ἡ ἐπαγγελματικὴ ἀποκατάσταση, θέμα ἀρκετὰ δύσκολο ὁμολογουμένως. Ἡ ὕλη τῶν πανελληνίων εἶναι ὁ βραχνὰς γονιῶν καὶ μαθητῶν, πὺν παραμερίζει κάθε ἐνδιαφέρον ἠθοπλαστικοῦ περιεχομένου. Τὰ αἴτια πρέπει νὰ τὰ ἀναζητήσουμε μέσα στὶς σύγχρονες ἐπαγγελματικὲς ἀνασφάλειες, ἀλλὰ καὶ στὴ γενικότερη πολιτιστικὴ κρίση τοῦ αἰῶνα μας,

ὅπου ὁ πολιτισμὸς ἀναπτύσσεται μονοδιάστατα, μὲ ὑπερτροφικὰ ἀναπτυγμένη τὴν ὕλικὴ διάσταση καὶ παραμελημένη τὴν πνευματικὴ. Καταλήξαμε σὲ ἓνα ὕλικὸ γιγαντισμὸ, ἀπὸ τὴν μία, καὶ ἓνα πνευματικὸ νανισμό, ἀπὸ τὴν ἄλλη. Σύγχρονη εἶναι ἡ Παιδεία ἐκείνη, πὺν δὲν εἶναι ἀποκομμένη ἀπὸ τὴ ζωὴ, ἀπὸ τὴν ἐργασία καὶ τὴν παραγωγή, ἀπὸ τὶς ἀνάγκες τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ κάθε τύπου ξεχωριστά. Ἐκείνη πὺν ἀναθεωρεῖ συνεχῶς τὶς γνώσεις καὶ τὶς μεθόδους διδασκαλίας. Ἐκείνη πὺν ἐναρμονίζεται μὲ τοὺς ρυθμοὺς καὶ τοὺς στόχους τοῦ λαοῦ, στὴ σημερινὴ ἰδιαίτερα πραγματικότητα. Τότε ἡ Παιδεία γίνεται πραγματικὸς μοχλὸς οικονομικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἀνάπτυξης. Τὸ θέμα αὐτὸ στὴν χώρα μας χρειάζεται ἐπανεξέταση.

Δημοκρατικὴ εἶναι ἡ Παιδεία πὺν δίνει ἴσες εὐκαιρίες μόρφωσης σὲ ὅλους τοὺς μαθητὲς, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν οικονομικὴ καὶ κοινωνικὴ τους θέση. Ὅταν καλλιεργεῖ τὴ δημοκρατικὴ συνείδηση. Ὅταν στοχεύει στὴ δημιουργία ἐλεύθερου καὶ αὐτόβουλου πολίτη, πὺν θὰ μπορεῖ νὰ κρίνει, νὰ ἐλέγχει καὶ νὰ ἀποφασίζει ἀβίαστα καὶ ἀνεπηρέαστα. Ὅταν ἐνισχύει τὸν σεβασμὸ στὰ ἄνθρωπινα δικαιώματα, στὶς θεμελιώδεις ἐλευθερίες καὶ ἀξίες, ἀλλὰ καὶ ὅταν τονίζει τὴν ἔννοια τῶν ὑποχρεώσεων καὶ τῆς σωστῆς ἔνταξης καὶ συμμετοχῆς σὲ θέματα τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Ὅταν ἡ σχολικὴ δομὴ προάγει τὴ διαδικασία τῆς συνεργασίας καὶ τῆς ἐλεύθερης ἔκφρασης, ἀποκλείοντας κάθε μορφὴ καταναγκασμοῦ. Ὅμως, στὴν ἐποχὴ μας διαπιστώνουμε ὅτι οἱ μαθητὲς ἔχουν παρεξηγήσει τὶς ἐλευθερίες πὺν τοὺς παρέχονται. Ὑπερτονίζουν προνόμια καὶ δικαιώματα, τὴν ἴδια στιγμὴ πὺν παραμελοῦν καθήκοντα καὶ ὑποχρεώσεις. Θεωροῦν ὅτι οἱ κανόνες τοῦ ὀργανωμένου σχολείου εἶναι καταπίεση καὶ ἐπιμένουν ὅτι ἡ ἀντίδραση ἢ ἡ κατάληψη, μὲ ὅ,τι αὐτὸ συνεπάγεται, εἶναι κεκτημένο δικαίωμα καὶ μορφὴ δημοκρατικῆς ἔκφρασης.

Γιὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν ὅμως οἱ πραγματικοὶ στόχοι τῆς Παιδείας, εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ἐξασφαλίστοῦν κάποιες ἀπαραίτητες προϋποθέσεις. Τὸ σχολεῖο θὰ πρέπει νὰ ἔχει τὴν κατάλληλὴ ὕλικὴ υποδομὴ, ὥστε νὰ εἶναι χῶρος πὺν θὰ ἀγαπήσει ὁ μαθητὴς, ἀφοῦ ἡ παραμονὴ σ' αὐτὸν θὰ εἶναι εὐχάριστη. Ἡ ὥραία καὶ ἀνετη αἴθουσα εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας. Τὸ γυμναστήριο γιὰ ἀθλη-

τικές δραστηριότητες, ή οργανωμένη βιβλιοθήκη, ο χώρος για πολλαπλές δραστηριότητες είναι απαραίτητο ναπλασιώνουν το κάθε σχολείο, για να δίνουν και στους έκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να δουλέψουν ευχάριστα και δημιουργικά, και στους μαθητές κίνητρα για ώρες στο σχολείο όμορφες και έποικοδομητικές.

Δυστυχώς, σήμερα ή Πολιτεία είναι αρκετά φειδωλή στην χρηματοδότηση για τα θέματα Παιδείας. Καινούρια σχολεία κτίζονται ελάχιστα και τα παλαιά ούτε επισκευάζονται επαρκώς, ούτε δέχονται αναγκαίες επεμβάσεις. Λειτουργούν ακόμα σχολεία πρωτό-άπόγευμα, έχουμε αίθουσες προκάτ, συχνά γίνεται μάθημα σε χώρους ακατάλληλους, ενώ λείπουν χώροι για έξωδιδασχτικές δραστηριότητες. Αν κάποιος χρησιμοποιούν το έπιχείρημα ότι το κράτος δεν είναι σε θέση να ξοδέψει για την Παιδεία γιατί είναι φτωχό, ή απάντηση είναι, ότι ή φτώχεια είναι συνέπεια αυτής της τακτικής.

Τα σχολικά βιβλία είναι αναγκαίο να έκσυγχρονίζονται ως προς το περιεχόμενο, καθώς και τα μέσα και οί μέθοδοι διδασκαλίας, πρέπει να ακολουθούν την τεχνολογική έκρηξη της έποχής. Ανάλογη κατάρτιση πρέπει να έχουν και οί εκπαιδευτικοί, που θα στελεχώνουν το σχολείο του μέλλοντος. Τα σημερινά σχολικά βιβλία, αν και σε γενικές γραμμές έχουν δεχτεί αρκετές επεμβάσεις έκσυγχρονισμού, δεν έκτιμούνται όσο θα έπρεπε από τους μαθητές. Η δωρεάν παροχή τους, γίνεται παράγοντας υποτίμησης, ή είναι έλκυστικότερα τα μηνύματα τα προερχόμενα από ανεξέλεγκτες πηγές και βομβαρδίζουν τα αυτιά τους; Οί εκπαιδευτικοί πέρα από τις πανεπιστημιακές σπουδές δεν έχουν πολλές ευκαιρίες ουσιαστικής έπιμόρφωσης κατά τη διάρκεια της καριέρας τους, και τα πάντα έχουν σχέση με την προσωπική τους ευσυνειδησία και φιλοτιμία.

Όμως ή Παιδεία, ως ευρεία έννοια, δεν είναι αποκλειστική υπόθεση του σχολείου. Έπιηρεάζεται από ένα σύνθετο πλέγμα παραγόντων, που το αποτελούν ή οικογένεια βασικά, οί συνομήλικοι, ή Έκκλησία, τα Μ.Μ.Ε, τα έντυπα κάθε μορφής. Το παιδί πηγαίνοντας στο σχολείο, έχει ήδη διαμορφωθεί ως προσωπικότητα κι έχει δεχτεί τα πρώτα μηνύματα από την οικογένεια. Έξ άλλου και στη συνέχεια είναι πολύ λιγότερος ο χρόνος παραμονής στο σχολικό περιβάλλον, από τον υπόλοιπο ελεύθερο χρόνο του. Έπομένως, δύσκολα το σχολείο ανατρέπει την παιδεία που δέχεται το παιδί από τις διάφορες δραστηριότητες της ήμέρας.

Σήμερα, άλλωστε, έχουν κλονισθεί, δυστυχώς ανεπανόρθωτα, πατροπαράδοτες αρχές και αξίες. Η οικογένεια στην παραδοσιακή της μορφή περνά κρίση, αποτέλεσμα της γενικότερης κοινωνικής

κρίσης. Άρκετες φορές στα παιδιά προσφέρονται παραδείγματα καθόλου έποικοδομητικά, με τη χαλαρότητα των σχέσεων και την έπιπολαιότητα των αποφάσεων των γονιών τους.

Ο κόσμος των Μ.Μ.Ε., των στάρ, είναι αρκετά φανταχτερός, για να προσελκύσει από νωρίς τα άθωα παιδικά μάτια.. Κι εκείνα εύκολα μιμούνται συμπεριφορές, ξένες προς τα έλληνικά δεδομένα και τις στάσεις ζωής που προτείνει ή έλληνική Παιδεία. Το λεξιλόγιο των σήριαλς ξενόφερτο, συχνά αισχρό, με εκφράσεις απαξιωτικές για ύψηλές έννοιες, καθιερώνει συμπεριφορές τάχατες μοντέρνες, και φέρνει έτσι σε δεύτερη θέση το σχολείο, το βιβλίο, το μάθημα, τον δάσκαλο. Τα έντυπα κάθε μορφής φέρνουν στα χέρια των παιδιών ανεξέλεγκτα υλικό άμφιβόλου ποιότητας. Το καλό έξωσχολικό βιβλίο δεν έχει πλέον ζήτηση, σε αντίθεση με τις άτελείωτες ώρες τηλεθέασης, ώρες καθόλου δημιουργικές έως χαμένες. Η χρήση του Η/Υ για πολλές ώρες, ή έπικοινωνία με αναπάντητες κλήσεις στο κινητό ή με τον ύπολογιστή, καθιερώνουν τον μοντέρνο μαθητή ανάμεσα στους συνομηλικούς του. Οί ιδέες του σχολείου θεωρούνται ξεπερασμένες, οί εκπαιδευτικοί συντηρητικοί και οί κανόνες φαντάζουν δεσμά που πρέπει να σπάσουν, ακόμη και βίαια.

Η ύπερκαταναλωτική τάση που κυριαρχεί γύρω μας, σχεδόν έπιβάλλεται με τη δύναμη της διαφήμισης και, καθώς τα παιδιά έχουν στα χέρια τους και πολλά χρήματα και ελεύθερη πρόσβαση παντού, χάνουν την αίσθηση του μέτρου και του αναγκαίου. Η διατροφή - κι αυτό είναι θέμα παιδείας - δεν έχει υγιεινή βάση, με τις συνέπειες που όλοι γνωρίζουμε τόσο για την ανάπτυξη, όσο και για την υγεία των παιδιών. Η παιδική παχυσαρκία είναι γεγονός και μάλιστα άνησυχητικό.

Τελικά διαπιστώνουμε ότι ή Παιδεία είναι μία διαδικασία πολύπλοκη και είναι στα χέρια όλων μας. Έξαρτάται άμεσα από την Πολιτεία, αλλά και από τις δομές, τις τάσεις και τις πράξεις του σχολικού, του οικογενειακού, του κοινωνικού, του έθνικού συνόλου. Ο προβληματισμός και ή προσοχή όλων είναι ευθύνη και ύποχρέωση, για τον πολιτισμό που θέλουμε να κτίσουμε, για το αύριο που σήμερα δημιουργούμε με την έλπιδα να ίχνηλατήσουν οί έπόμενες γενιές και να προχωρήσουν.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΤΗΤΑ:

Ἡ ἀπάρτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ στὸ φόβητρο τῆς Παγκοσμιοποίησης*

(Β' Μέρος)

συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο

Αὐτὸ τὸ φῶς ἦρθε νὰ φέρει στὸν κόσμον μὲ τὴν ἐνανθρώπησή του ὁ Χριστός. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς ἐπιγῆς ἐνσάρκου παρουσίας του δηλώθηκε συμβολικῶς ἡ σχέση του μὲ τὸ φῶς, ἀφοῦ ἄστρο φωτεινὸ ἔλαμψε πάνω ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τῆς Βηθλεὲμ καὶ κατηύθυνε τὰ βήματα τῶν μάγων. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἀργότερα διδάσκοντας τὸ ὑπενθύμιζε: *φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα*. Φῶς ὅμως ποὺ προοριζόταν ὄχι μόνον γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς χώρας στὴν ὁποία γεννήθηκε ὁ Χριστὸς ἢ, ἔστω, γιὰ τοὺς λαοὺς τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Προοριζόταν γιὰ κάθε ἄνθρωπο ὅπου γῆς – καὶ κάθε ἐποχῆς. Ἡ ἱστορία ἔκτοτε, ὅπως ὁ ἀνθρώπινος νοῦς τὴν ἀντιλαμβάνεται, ἔχει μερισθεῖ σὲ δύο περιοχές, στὴν πρὸ Χριστοῦ καὶ στὴν μετὰ Χριστόν. Ἐπισημαίνεται ὅμως ὅτι τὸ φῶς τοῦ Κυρίου φωτίζει ὄχι μόνον τὴν μεταχριστιανικὴ ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸ Χριστοῦ περίοδο, ἡ ὁποία ἐρμηνεύεται ἀσφαλέστερα ὅταν θεωρηθεῖ μέρος τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ.

Σήμερα, δύο χιλιάδες χρόνια μετὰ τὴν ἐνανθρώπιση τοῦ Χριστοῦ, γνωρίζουμε καὶ εἴμαστε σὲ θέση νὰ περιγράψουμε τὶς συνέπειες τὶς ὁποῖες εἶχε γιὰ τὴν παγκόσμια ἱστορία τὸ γεγονός αὐτό. Τὸ πλαίσιο τὸ εἶχε κατ' ἀρχὴν ὀρίσει ὁ Συμεών, ὅταν διεμήνυε ὅτι τὸ βρέφος τότε Ἰησοῦς *κεῖται ... εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον*. Μαζί του ἢ ἐναντίον του συνασπίζονται ἀπὸ τότε οἱ ἄνθρωποι εἴτε γιὰ νὰ τὸν πολεμήσουν, οἱ δεῦτεροι, εἴτε γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὰ ιδεώδη του οἱ πρῶτοι. Εἶναι τῶν ἀνθρώπων ἡ στάση αὐτὴ καὶ ἀντιστοίχως ἡ πρόσληψη τῆς διδασκαλίας του. Διότι ὁ ἴδιος δὲν ἔκαμε ποτὲ καὶ δὲν κάνει μέσω τῆς Ἐκκλησίας του διαχωρισμοὺς μὲ ἀνθρώπινα κριτήρια. Ὁ λόγος ποὺ εἶπε *οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν* ὄχι μόνον ἐπαληθεύτηκε πλήρως, ἀλλὰ συντελέσθηκε τάχιστα μὲ τρόπο ποὺ καταπλήσσει, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος μὲ δέος παρατηρεῖ: «Σκέψου ὅλα τὰ ἔθνη, Σύρους Κίλικες, Καππαδόκες, Βιθυνοὺς, ἐκείνους ποὺ κατοικοῦν στὸν Εὐξείνιο πόντο, στὴ Θράκη, στὴ Μακεδονία, σ' ὅλοκληρὴ τὴν Ἑλλάδα, αὐτοὺς ποὺ μένουν σὲ νησιά, ἐκείνους ποὺ ζοῦν στὴν Ἰταλία, στίς πρὸς βορρᾶν τοῦ τόπου

μας περιοχές, ὅσους βρίσκονται στὰ βρεταννικὰ νησιά, τοὺς Σαυρομάτες, τοὺς Ἰνδοὺς, ὅσους κατοικοῦν τὴ χώρα τῶν Περσῶν, τὰ ἀμέτρητα ἄλλα γένη καὶ τίς φυλές, τῶν ὁποίων οὔτε τὰ ὀνόματα γνωρίζουμε. Δὲν εἶναι δυνατόν ἄνθρωπος σὲ σύντομο χρόνο νὰ περιοδεύσει σὲ τόσο μεγάλο κομμάτι κατοικουμένης γῆς. Καὶ ὅμως μπόρεσε νὰ ἐλευθερώσει ὅλο τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ὄχι μόνον τοὺς Ρωμαίους ἀλλὰ καὶ τοὺς Πέρσες καὶ γενικὰ τοὺς βαρβάρικους λαοὺς ... καὶ σκέψου πόσο μεγάλο ἔργο εἶναι σὲ βραχὺ χρόνο τὴν ὑπὸ τὸν ἥλιο γῆ νὰ γεμίσει μὲ τόσες Ἐκκλησίες, νὰ μεταθέσει τόσων ἐθνῶν τὴν πίστη, νὰ μεταπίσει λαοὺς, νὰ καταλύσει πατροπαράδοτα ἔθιμα, νὰ ξεριζώσει ριζωμένη συνήθεια, τῆς ἡδονῆς τὴν τυραννία καὶ τῆς κακίας τὴ δύναμη σὰν σκόνη νὰ ἀπομακρύνει, καὶ βωμοὺς καὶ ναοὺς καὶ ἀγάλματα καὶ τελετὲς καὶ τίς ἀσεβεῖς ἑορτὲς καὶ τὴν ἀκάθαρτη κνίσσα σὰν καπνὸ νὰ ἀφανίσει καὶ παντοῦ θυσιαστήρια νὰ ἐγκαθιδρύσει στῶν Ρωμαίων τὴ χώρα καὶ στῶν Περσῶν καὶ στῶν Σκυθῶν, στῶν Μαύρων, στῶν Ἰνδῶν. Ἀλλὰ τί λέγω; Σὲ ὅλες τίς πρὸς βορρᾶν μας χώρες, ἀφοῦ τὰ βρεταννικὰ νησιά, τὰ νησιά μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὴ Μεσόγειο, ἀκόμα κι αὐτὰ ποὺ βρίσκονται στὸν ὠκεανὸ ἔνωσαν τὴ δύναμη τοῦ λόγου του, ἀφοῦ ἀκόμη καὶ ἐκεῖ χτίστηκαν θυσιαστήρια».

Αὐτὰ τὰ θαυμαστὰ ἦσαν ἀποτέλεσμα τῆς ἐντολῆς *πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη*. Ἄλλοτε μὲ εἰρηνικὴ διείσδυση, ἄλλοτε μὲ πολεμικὴ τακτικὴ, ὁ Χριστιανισμὸς ἐξαπλώθηκε πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἀληθεύει πλήρως ὁ λόγος *εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέπρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν*. Ἡ διακήρυξη τοῦ Ἰησοῦ οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος καὶ Ἑλλην ἔλαβε σάρκα καὶ ὀστά κατὰ τρόπον πανηγυρικόν. Ἀπὸ τότε, ἐξ ἄλλου, εἶχε ἀρχίσει ἡ πορεία πρὸς τὴ δημιουργία μιᾶς παγκόσμιας κοινότητος, μιᾶς οἰκογένειας ἢ ὁποία μὲ ἀρχηγὸ τὸν Ἰησοῦ θὰ περιελάμβανε συνδεδεμένους μὲ δεσμοὺς πνευματικῶν τοὺς πιστοὺς του, ἓνα μέγα πλῆθος ἀδελφῶν συνηγμένων ὅλων σὲ μία ποίμνη. Ἐξαιρέσεις δὲν ὑπῆρξαν, ἀφοῦ

ὁ Θεὸς θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. Ὁ κόσμος ὅλος εἶναι τοῦ Χριστοῦ, σύμφωνα καὶ μὲ τὴν ἀποστροφή τοῦ λόγου του καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς ἀυλῆς ταύτης – καὶ τὰ πρόβατα αὐτὰ ἦσαν οἱ ἐξωχριστιανικοὶ λαοί.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία θεμελιώνεται καὶ ἡ παγκόσμια ἀποστολή τοῦ Χριστιανισμοῦ. Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ ὅτι μνημονεύονται σὲ πλῆθος σημείων στὶς Γραφές πάντα τὰ ἔθνη καὶ πάντες οἱ λαοί. Προδιαγράφεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἰησοῦ ἡ παγκοσμιότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ: *κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι*. Καὶ ἀπὸ τὸν Ἡσαΐα προσδιορίζεται τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας: *ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν* (10, 11). Καὶ τὴν ἐλπίδα αὐτὴ τῶν ἐθνῶν ὁ Χριστιανισμὸς μετουσίωσε σὲ ὑπαρκτὴ καὶ ζῶσα πραγματικότητα στὸ πλαίσιο τοῦ ἱστορικοῦ χρόνου. Καθὼς δηλαδὴ ἐμφανίστηκε σὲ συγκυρία σὰν αὐτὴ στὴν ὁποία βρισκόταν ἡ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία, δὲν περιορίσθηκε στὸ κυρίως ἔργο του ποὺ εἶναι ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ ἀφ' ἑνὸς ἐδήλωσε ρητῶς τὴ διάκριση μεταξὺ ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν ἀγαθῶν, προσέδωσε στὸ θεσμὸ τοῦ γάμου κύρος διὰ τῆς εὐλογίας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἐξύψωσε τὴ θέση τῆς γυναίκα καὶ τοῦ παιδιοῦ, ἔθεσε ἐπὶ ἄλλης βάσεως τὴ δουλεία καὶ τὴν ἐργασία, ἐστηλίτευσε τὴν ἠθικὴ κατάπτωση, ἀφ' ἑτέρου συνέδεσε τὴν πορεία του μὲ τὸν Ἑλληνισμὸ τόσο διὰ τῆς ἀποδοχῆς στοιχείων ποὺ δὲν ἦσαν ἀντίθετα πρὸς τὴ διδασκαλία του ὅσο καὶ διὰ τῆς χρησιμοποίησώς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, ἡ ὁποία ἦταν ἡ παγκόσμια γλώσσα τῆς ἐποχῆς.

Ἐξ ἀρχῆς, δηλαδὴ, ὁ Χριστιανισμὸς εἶχε τὸ γνῶρισμα τῆς παγκοσμιότητάς. Οἱ προφῆτες εἶχαν προαναγγεῖλει τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ, ὄχι ὅμως ὡς ἄρχοντας ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ὁ ὁποῖος θὰ κυριαρχήσει *κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν καὶ τὴν ἕρημον* (Ζαχαρ. 14, 10). Εἶχαν προεξαγγεῖλει καὶ τὴν παγκοσμιότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ: *καὶ ἀποκαλύψει Κύριος τὸν βραχίονα τὸν ἅγιον αὐτοῦ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ὄψονται πάντα τὰ ἄκρα τῆς γῆς τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν* (Ἠσ. 52, 10). *ἔρχομαι συναγαγεῖν πάντα τὰ ἔθνη καὶ τὰς γλώσσας, καὶ ἤξουσι καὶ ὄψονται τὴν δόξαν μου* (Ἠσ. 66, 18). Ἡ πολυθεΐα θὰ καταπέσει, εἶχαν γράψει, παραχωρώντας τὴ θέση τῆς στὸν ἕνα ἀληθινὸ Θεό: *ἀπὸ ἀνατολῶν ἤλιου ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου καὶ θυσία καθαρὰ, διότι μέγα τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι* (Μαλαχ. 1, 11). Ὁ Ἰησοῦς ἐκάλεσε σὲ σωτηρία ὅλους τοὺς ἀνθρώπους: *οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον* (Ἰωάν. 3, 16). Ὁ Πέτρος ἀπεκάλυψε ὅτι ἡ σωτηρία ὡς προαιώνια βουλή τοῦ Θεοῦ θὰ ἐπεκταθεῖ σὲ ὅλα τὰ ἔθνη, ὅτι τὸ περιεχόμενό της εἶναι ὁ λόγος τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι τελικὸς σκοπὸς της εἶναι ἡ καθολικὴ πίστη καὶ ὅτι ὁ Θεὸς πρὸς τοῦτο παρεσκεύασε τὰ ἔθνη. Ὁ δὲ Ἰωάννης στὴν Ἀποκάλυψη ἐπιτέμνει παρελθόν καὶ μέλλον λέγοντας: *καὶ*

ἔτεκεν υἱὸν ἄρρῆνα ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἠρπάσθη τὸ τέκνον αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ (12, 5).

Ἀπὸ ἐκεῖ, ἀπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ὁ ἰδρυτὴς τῆς πίστεώς μας καλεῖ καὶ σήμερα, ὅπως κατὰ τὸ παρελθόν, ὅπως θὰ συμβαίνει καὶ στὸ μέλλον, ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι θρησκεία παγκόσμια, ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ τὴν ἀποστολή του. Ὑπενθυμίζει τὴ φυσικὴ ἐνότητα τοῦ ἀνθρώπινου γένους, τὸ ὁποῖο δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸν ἕνα ἀληθινὸ Θεό. Ὑπενθυμίζει τὴ φυσικὴ ἐπικυριαρχία τοῦ δημιουργοῦ Θεοῦ πᾶν σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ δημιουργία μέχρι τὴ συντέλεια τῶν αἰώνων. Ὑπενθυμίζει καὶ τὸ προαιώνιο σχέδιο τοῦ Πατρὸς Δημιουργοῦ γιὰ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν παρακοή καὶ τὴν πτῶση. Εἶναι δὲ καὶ ἀποδείξη τῆς υἰοθεσίας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὄλων τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἔγιναν ἀδελφοί, μέλη τοῦ ἴδιου σώματος, ἀνεξαρτήτως φυλῆς, φύλου, θρησκευματος, κοινωνικῆς καὶ οικονομικῆς καταστάσεως.

Κατὰ τὴ διαδρομὴ του μέσα στὸ χρόνο ὁ Χριστιανισμὸς οὐδέποτε ἀπώλεσε τὸ στοιχεῖο τῆς παγκοσμιότητάς. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ τὸ παραβλέπουν, ἀκόμη καὶ σήμερα. Ὅσοι ὅμως δὲν ἀρκοῦνται στὰ φαινόμενα ἀλλὰ συνηθίζουν νὰ εἰσδύουν στὴν οὐσία τῶν πραγμάτων γνωρίζουν ὅτι οἱ δεσμοὶ ποὺ παραμένουν ἰσχυροὶ καὶ ἄθραυστοι εἶναι ὅσοι ἔχουν χαρακτῆρα πνευματικὸ. Ἡ παγκοσμιότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι αὐτῆς τῆς τάξεως ἀγαθό. Ὁ παγκόσμιος ἑορτασμὸς τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ εἶναι μιὰ εὐκαιρία, ἕνα ἐρέθισμα, γιὰ νὰ κάμουν τὸ πρῶτο βῆμα οἱ δύσπιστοι. Διότι, γιὰ νὰ πεισθοῦν, πρέπει ὁ ἑορτασμὸς αὐτὸς νὰ ἀποκτήσει τὸ βάθος ποὺ τοῦ ἀρμόζει καὶ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὴν κοσμικότητα μὲ τὴν ὁποία τὸν ἔχει περιβάλει ἡ ματαιοδοξία πολλῶν ἀνθρώπων. Τότε, καὶ μόνο τότε, θὰ μπορέσουν ὅλοι νὰ ἀντιληφθοῦν καὶ νὰ ἀποδεχθοῦν ὅτι ἡ παγκοσμιότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀποκλειστικὴ ἀπάντησή στὴν παγκοσμιοποίηση καὶ τῆς ἐποχῆς μας, σ' αὐτὸ τὸ τεχνητό, ψευδεπίγραφο καὶ ἐπομένως ἐπικίνδυνο κατασκευάσμα ποὺ μάλιστα προβάλλεται συχνὰ καὶ ὡς κατάκτηση τῆς ἀνθρωπότητας. Νὰ συνειδητοποιήσουν ὅτι δὲν εἶναι μιὰ προγραμματικὴ πολιτικὴ ἡ ὁποία ἀποσκοπεῖ στὴ διαχείριση τῆς ἐπίγειας ζωῆς – κάτι ποὺ ἐπαγγέλλονται ἢ ἐπιδιώκουν ἄλλες παγκόσμιες λεγόμενες θρησκείες. Νὰ συνειδητοποιήσουν δηλαδὴ ἐν τέλει ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξει προσέγγιση ἀνθρώπων καὶ λαῶν μέσω τῆς ἐγκαθιδρύσεως ἐνὸς παγκοσμίου οικονομικοῦ συστήματος (τὸ ὁποῖο, πέραν τῶν ἄλλων, θὰ ὑπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τῶν ὀλίγων) ἢ διὰ τῆς ἰσχύος τῶν ὄπλων. Καὶ ἀκόμη ὅτι ἡ πορεία τῶν πραγμάτων ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι προδιαγεγραμμένη, ὅπως ὁ Παῦλος προανήγγειλε: *γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τοῦτο τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται* (Πράξ. 28,28) .

Ένορία Αγ. Γεωργίου Ραβδοῦχα - Ἄσπρων Νερῶν Κισιάμου

Γράφει ὁ κ. Εὐστράτιος Καλαϊτζάκης, Ἱστοριοδίφης

Ἡ Ένορία Ραβδοῦχα καὶ Ἄσπρων Νερῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ χωριά Ραβδοῦχα, μέ περίπου 100 μόνιμους κατοίκους, καὶ Ἄσπρα Νερά μέ περίπου 10 μόνιμους κατοίκους. Ὁ πληθυσμός τους αὐξάνεται σημαντικά τὰ Σαββατοκύριακα, τίς ἑορτές, τό καλοκαίρι καὶ τήν περίοδο τῆς ἐλαιosu-γκομιδῆς, τόσο ἀπὸ ντόπιους, ὅσο καὶ ἀπὸ ξένους Ἑλληνες καὶ ἀλλοδαπούς πού ἔχουν κτίσει ἢ ἀγοράσει νέα ἢ ἀναπαλαιωμένα σπίτια.

Γιά τήν ὀνομασία τοῦ χωριοῦ Ραβδοῦχα ὑπάρχουν 2 ἐκδοχές: Ἡ μία συνδέεται μέ τό γεγονός ὅτι ἡ περιοχή δέρνεται (ραβδίζετα) ἀπὸ ὄλους τοὺς ἀνέμους, καὶ ἡ ἄλλη μέ τό ὅτι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ εἶχαν ὑπηρετήσει στό σῶμα τῶν Ραβδούχων, τῶν ἀστυνομικῶν τῆς ἀρχαιότητας.

Τό χωριό βρῖσκεται σέ μιά πανοραμική θέση 200 μέτρα περίπου πάνω ἀπὸ τή θάλασσα στά Ν.Δ. τοῦ Ἀκρωτηρίου Σπάθας, ἢ Ροδωποῦ, πάνω ἀπὸ τόν κόλπο τῆς Κισιάμου. Εἶναι ἀναπτυσσόμενο χωριό, κατάφυτο ἀπὸ ἐλαιῶνες καὶ ἀμπέλια. Ἡ συνήθης ἀσχολία τῶν κατοίκων εἶναι ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνο-

τροφία, ἐνῶ ὀρισμένοι ἀσχολοῦνται καὶ μέ τόν τουρισμό. Σύμφωνα μέ τὰ ἀρχαιολογικά εὐρήματα ὁ οἰκισμός πρέπει νά ὑπῆρχε ἀπὸ τή Μινωϊκή ἐποχή.

Τά παράλια τοῦ χωριοῦ, ἐνῶ ἦταν ἀκατοίκητα, τά τελευταῖα χρόνια ἔχουν ἀναπτύχθει ἀρκετά, μέ σπίτια, ἐξοχικά, μαγαζιά, ταβέρνες καὶ λιμάνι, ἐνῶ ἡ θέση Νερατζιά ἦταν τό λιμάνι πού εἶχε ἀποβιβαστεῖ στήν Κρήτη ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς.

Τό χωριό παλιά δέν ἦταν οὔτε κοινότητα οὔτε ἐνορία. Ὅμως, μέ μακροχρόνιους ἀγῶνες τῶν κατοίκων κατέστη ὁμώνυμη κοινότητα τῆ δεκαετία τοῦ 1920, καὶ ὁμώνυμη ἐνορία τό 1960. Σήμερα ὁ Ραβδούχας ἀποτελεῖ Δημοτικό Διαμέρισμα τοῦ Δήμου Πλατανιά. Μέχρι τό 1960 ὁ Ραβδούχας ὑπαγόταν στήν Ένορία Αγ. Ἀντωνίου Ροδωποῦ, μέ τελευταῖο ἐφημέριο τόν μακαριστό π. Ἀντώνιο Κνιθάκη, πού ὑπηρετήσε τήν ἐνορία ἀπὸ τό 1932. Κεντρικός Ναός τοῦ χωριοῦ ἦταν ὁ Παλιός Ναός τοῦ Αγ. Γεωργίου, στό νεκραταφεῖο τοῦ χωριοῦ, πού κτίσθηκε τό 960 μ.Χ. ἐπί Νικηφόρου Φωκᾶ καὶ ἐπεκτάθηκε τόν 14ο αἰῶνα.

Τό 1955 οἱ ἐνορίτες τοῦ χωριοῦ ἀποφάσισαν νά κτίσουν ἕναν μεγάλο περικαλλῆ Ναό, ὁ ὁποῖος μέ ὑπεράνθρωπες προσπάθειες, ἐράνους, εἰσφορές καὶ προσωπική ἐργασία ὀλοκληρώθηκε τῆ δεκαετία τοῦ 1960 καὶ εἶναι ἀφιερωμένος στόν Ἅγιο Γεώργιο.

Τῆ δεκαετία τοῦ 1990 κτίσθηκε μιά ἐνοριακή αἴθουσα. Ἡ ἐνοριακή αἴθουσα, τό κελλί στήν Παναγία Μυρτιδιώτισσα ἀλλά καὶ ὁ ἀνακαινισμός τῶν Ναῶν εἶναι ἔργο τῆς συνεργασίας Ἱερέων, ἐπιτρόπων, ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας καὶ εὐλαβῶν τεχνιτῶν καὶ πιστῶν σέ μιά μικρή ἐνορία.

Στά πανηγύρια τοῦ χωριοῦ τηροῦνται τά παλιά ἔθιμα, ἐνῶ στό προαύλιο τοῦ κεντρικοῦ Ναοῦ, τῆ δεκαετία τοῦ 1990, φτιάχτηκε ἡρῶο πεσόντων, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη τιμᾶται κάθε χρόνο λαμπρά, τήν Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἐκτός ἀπὸ τοὺς δύο Ναοὺς τοῦ Ἁγίου

Ὁ. Ἰ. Ν. Αγ. Τριάδος Ραβδοῦχα

‘Ο. Ι. Ν. Αγ. Μαρίνης. Άσπρα Νερά

Γεωργίου άλλοι Ναοί του χωριού είναι: 3) Παναγία Έλεοῦσα (Γέννηση τῆς Παναγίας), κτισμένη τό 1968 στά ἐρείπια τῆς παλιάς ἐκκλησίας, τοῦ 10ου αἰ. ἐπί Νικηφόρου Φωκά. Κάτω ἀπό τό Ναό τρέχει ἀγίασμα ἀκατάπαυστα, παρ’ ὅτι ἡ περιοχή εἶναι ἀνυδρη καί ἀκόμα σώζεται τό ἀσβεστοκάμινο τοῦ 10ου αἰ. 4) Αγ. Μαρίνα, ἀ’ ἡμισυ 14ου αἰ), μέ σπουδαῖες τοιχογραφίες, πού εἶχαν καλυφθεῖ μέ ἀσβέστη ἐπί τουρκοκρατίας γιά λόγους προστασίας. Ὑπῆρχε ἀγίασμα πού ἔχει στερέψει. Κάτω ἀπό τό Ναό ὑπάρχει παλιό πλυσταριό πού ἀναστηλώθηκε τό 2008. Πλησίον τοῦ Ναοῦ μαρτυρεῖται μονολιθικό λάξευμα σέ βράχο μινωϊκοῦ μύλου, ἀπό τόν ὁποῖο σώζεται ἡ μυλόπετρα. Τόσο οἱ τοιχογραφίες ὅσο καί ὁ Ναός ἔχουν ἀποκατασταθεῖ ἀπό τήν Ἀρχαιολογία. 5) Ἅγιος Φῶτιος, (β’ ἡμισυ 14ου αἰ.), μέ ἀγιογραφίες τῆς ἐποχῆς, οἱ ὁποῖες ἀποκαθίστανται σταδιακά ἀπό τήν Ἀρχαιολογία 6) Αγ. Τριάδα, (ἀ’ ἡμισυ 15ου αἰ). Ἦταν ἀσκητήριο μέ μοναχούς πού ἀπό τά κελλιά τους σώζονται μόνον ἐλάχιστα ἐρείπια. 8) Τίμιος Σταυρός,

‘Ο.Ι. Ν. Αγ. Μυρτιδιωτίσσης Χόνης

τοῦ 17ου αἰ, ὁ ὁποῖος ἐρειπώθηκε καί ξανακτίστηκε περίπου τό 1900 καί ἐγκαινιάστηκε ἀπό τόν Πατριάρχη Ἰωακείμ τον Γ’, ὅταν ἦταν ἐξορία στό Ἅγ. Ὄρος. 9) Παναγία Μυρτιδιώτισσα, (ἀ’ ἡμισυ 16ου αἰ). Στό χώρο τῆς ὑπῆρξε ἀσκητήριο καί σήμερα σώζονται ἐρειπωμένα κελλιά. Ἀποτελεῖ προσκύνημα τῆς περιοχῆς. Ἐπισκευάστηκε τό 1917, ἀπό τόν Ἱερομόναχο Φιλόθεο Ἀγγελάκη, ὅταν ἦταν ἀκόμα λαϊκός, ὁ ὁποῖος μόνασε ἐκεῖ γιά λίγους μῆνες τό 1961 ἀλλά ἀπομακρύνθηκε, διότι ἀνῆκε στό παλαιό ἡμερολόγιο. Τό ἀρχικό κτίσμα ἀποδίδεται μᾶλλον σέ ἔργο διασωθέντων κυθηρίων ναυτικῶν.

Ἐρειπωμένοι Ναοί: 1) Ἅγ. Ἀντώνιος, 12ος αἰ. 2) Ἅγ. Βασίλειος, 12ος αἰ. 3) Ἅγ. Μάμας, 12ος αἰ. 4) Ἅγιος Ἰσίδωρος, 17ος αἰ.(κτίστηκε ἀπό διασωθέντες ναυτικούς ἀπό τή Μυτιλήνη) 5) Ἅγ. Κωνσταντῖνος, 16ος αἰ.

Σύμφωνα μέ ἱστορικά στοιχεῖα, στόν Ραβδοῦχα γεννήθηκε ὁ Μισαήλ Ἀποστολίδης, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, σέ σπίτι πού σώζεται ἀκόμα, Ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος γιά νά πάει στό Δημοτικό Σχολεῖο ἐγκαταστάθηκε στό Μελισσουργιό Κισάμου, στό σπίτι τῆς θείας του, λόγω μή λειτουργίας σχολείου στόν Ραβδοῦχα. Ὁ πατέρας του ἦταν πλούσιος ἔμπορος, μέλος τῆς φιλικῆς Ἐταιρείας, καί γι’ αὐτό μαρτύρησε ἀπό τοῦς Τούρκους στά Χανιά.

Άσπρα Νερά

Ὁ οἰκισμός πῆρε τό ὄνομά του ἀπό τά νερά (τρεχούμενα καί βρόχινα), πού ἄσπριζαν ἀπό τά χώματα πού παρέσυραν, καί τά ὁποῖα ἦταν ἀσπροχώματα.

Ἡ μοναδική Ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ εἶναι ἀφιερωμένη στή Μεταμόρφωση τοῦ Σωτήρος, καί ὁ οἰκισμός ἀνήκει στό Δημοτικό Διαμέρισμα Ροδωποῦ Κισάμου τοῦ Δήμου Πλατανιά.

Ὁ οἰκισμός πρέπει νά χρονολογεῖται ἀπό τήν ἐποχή τῆς Ἐνετοκρατίας. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τῆς ἴδιας ἐποχῆς, πιθανόν τοῦ 16ου αἰ, κατέρρευσε στά τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1940, ἀλλά ξανακτίστηκε ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ ’50.

Ἱερεῖς τῆς Ἐνορίας Ραβδοῦχα ὑπῆρξαν: 1) Αἰδес. Στυλιανός Πρασάκης, 1960-1965. 2) Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μαρινάκης, 1965-1978. 3) Ἀρχιμ. Χρῦσανθος Κελαῖδης, Ἡγούμενος Ἱερᾶς Μονῆς Γωνιάς, 1978-1998. 4) Ἱερομ. Ἄνθιμος Μπατάκης, 1998 μέχρι σήμερα. □

Περιβάλλον και Κρίση

Τὰ φετινὰ Χριστούγεννα κυριαρχεῖ ἡ οἰκονομικὴ κρίση καὶ οἱ συζητήσεις γιὰ τὸ πῶς θὰ μπορέσουμε νὰ ἀντεπεξέλθουμε ἀπὸ αὐτήν. Οἱ περισσότερες συζητήσεις περιστρέφονται γύρω ἀπὸ τὸ πῶς θὰ βρεθοῦν χρήματα τόσο σὲ συλλογικὸ ἐπίπεδο, ὅσο καὶ σὲ προσωπικό. Στὰ ΜΜΕ κυριαρχοῦν εἰδήσεις πού προκαλοῦν ἄγχος, ἀπελπισία, δυσφορία καὶ γενικὰ ἓνα συναίσθημα ἥττας καὶ ἀναμονῆς ἑνὸς ζοφεροῦ μέλλοντος.

Μέσα σὲ ἓνα τέτοιο κλίμα τὸ νὰ ἀναφέρεται κάποιος στὸ περιβάλλον, τὴν οἰκολογία κ.λπ. μοιάζει ἄκαιρο καὶ ἴσως γραφικό. Μάλιστα ὑπάρχει διάχυτη ἡ ἀποψη ὅτι, ἀφοῦ βρισκόμαστε σὲ τέ-

Τοῦ κ. Ἰωάννου Ἀρνέλλου Δασολόγου - Μελετητοῦ

τοια δύσκολη στιγμή, δικαιολογούμεστε νὰ μὴν ἔχουμε σὲ ὑψηλὴ προτεραιότητα τὴν προστασία τοῦ περιβάλλοντος. Ἄς βροῦμε τώρα τρόπους νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τὴν κρίση καὶ μετὰ βλέπουμε τί θὰ κάνουμε.

Αὐτή, ἡ σαφῶς κυρίαρχη ἀποψη, ἀποτελεῖ καὶ τὴν βάση γιὰ τὴν ἐπόμενη κρίση. Μία κρίση πού δὲν θὰ ἀφορᾷ σὲ χρήματα ἀλλὰ στὴν ἀδυναμία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος νὰ μᾶς προσφέρει ἀκόμα καὶ αὐτὰ πού θεωροῦμε δεδομένα.

Θεωροῦμε δεδομένο ὅτι θὰ ἔχουμε νερὸ νὰ πίνουμε, ἀέρα νὰ ἀναπνέουμε, τὸ κλίμα πού μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ζοῦμε, καὶ νὰ ἀναπτύσσονται τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα πού μᾶς παρέχουν τροφή.

Ὅμως ὑπάρχουν σοβαρὲς ἐνδείξεις ὅτι ὅλα αὐτὰ πού θεωροῦμε δεδομένα, κάθε ἄλλο παρὰ δεδομένα εἶναι. Ὅλα αὐτὰ ὑποβαθμίζονται καθημερινὰ καὶ μάλιστα κατὰ τόπους καταρρέουν.

Ἐπὶ αὐτὰ ὑπάρχουν ἀπόψεις ὅτι ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν ἀπλή προπαγάνδα καὶ ψέματα μὲ σκοπὸ τὴν χειραγώγηση τοῦ κόσμου. Ὅμως φτάνει μία μικρὴ προσπάθεια νὰ θυμηθοῦμε πῶς ἦταν ἡ κατάσταση τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος πρὶν μερικὰ χρόνια, γιὰ νὰ γίνῃ φανερὸ ὅτι ἡ κατάσταση προχωράει ἀπὸ τὸ κακὸ στὸ χειρότερο καὶ μάλιστα ἡ ὑποβάθμιση ἐπιταχύνεται.

Μὰ θὰ ἀναρωτηθεῖ κανεὶς: τὴν στιγμή πού ἔχουμε νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴν οἰκονομικὴ κρίση θὰ πρέπει νὰ σκεφτοῦμε τὸ περιβάλλον καὶ τὴν προστασία του; Εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντιμετωπίσουμε καὶ τὶς δύο κρίσεις ταυτόχρονα; Δηλαδή εἴμα-

στε καταδικασμένοι;

Αὐτὸ πού εἶναι ἀπαραίτητο, εἶναι νὰ ἐξετάσουμε ὅλοι μας ποιὲς ἀπὸ τὶς ἀνάγκες μας εἶναι πραγματικὲς καὶ ποιὲς προέρχονται ἀπὸ λάθος πρότυπα καὶ νοοτροπίες. Ὁ ὑπερκαταναλωτισμὸς σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν τοποθέτηση τοῦ στενὰ προσωπικοῦ ὀφέλους πάνω ἀπὸ τὸ συλλογικό, ἀποτελοῦν τὴν κύρια αἰτία καὶ τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς περιβαλλοντικῆς κρίσης. Ἄν ἀντὶ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ τῆς διαμάχης τοποθετήσουμε τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν φύση, τότε, ἀντὶ νὰ ἔχουμε κρίσεις θὰ ἔχουμε ἐλπίδα, συνεκτικὲς κοινωνίες καὶ θὰ ἀκολουθήσει μία ἰσορροπημένη ἀνάπτυξη.

Σὲ κάθε πολιτισμὸ καὶ ἱστορικὴ στιγμή ὑπῆρχαν ἄνθρωποι πού ἐπεδείκνυαν τὸν ὑπερκαταναλωτισμὸ τους καὶ τὴν ἀδιαφορία τους πρὸς τὰ κοινὰ, θεωρῶντας ὅτι ἔτσι θὰ βρεθοῦν σὲ καλύτερη θέση ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους. Εἶναι γνωστὸ ὅμως ἀπὸ τὴν ἱστορία, ὅτι ὅποτε κυριαρχοῦσε αὕτη ἡ στάση, οἱ πολιτισμοὶ καὶ οἱ κοινωνίες κατέρρεαν καὶ χάνονταν. Τώρα ἀντιμετωπίζουμε καὶ ἐμεῖς αὕτη τὴν κρίσιμη καμπὴ στὸν πολιτισμὸ μας. Εὐτυχῶς ἔχουμε τὴν γνώση, τὴν τεχνολογία καὶ εὐελπιστῶ καὶ τὴν βούληση νὰ ἀποφύγουμε τὶς ὅποιες καταστροφές, οἰκολογικὲς, κοινωνικὲς, ἠθικὲς καὶ νὰ στραφοῦμε πρὸς ἓνα καλύτερο μέλλον. Ἀκούγεται οὕτοπικό καὶ ἴσως ἀπλοϊκό, ἀλλὰ ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν συνάνθρωπο καὶ τὴν φύση μποροῦν νὰ ἀντιστρέψουν τὴν κατάσταση. Ὅσο διατηροῦνται ὁ ἀνταγωνισμὸς καὶ ὁ ἀτομικισμὸς τὸ μόνο πού προκύπτει εἶναι ἀδικίες καὶ διαμάχες, πού δὲν ἔχουν οὔτε μέτρο οὔτε ἀκολουθοῦν τὴν κοινὴ λογικὴ. Ἄν παρατηρήσουμε τὶς αἰτίες τῶν κρίσεων διαχρονικὰ, θὰ δοῦμε ὅτι τὸ μέτρο καὶ ἡ κοινὴ λογικὴ ἔλειπαν κάθε φορὰ, ὅπως λείπουν καὶ τώρα....

Ἄς ἀφήσουμε λοιπὸν τὴν ἀγάπη καὶ τὸ σεβασμὸ νὰ βάλουν μέτρο καὶ κοινὴ λογικὴ στὶς πράξεις μας, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὶς κρίσεις πιὸ δυνατοὶ καὶ πιὸ ὄριμοι.

Ἐν τέλει, εἶναι στὸ χέρι μας καὶ ἡ εὐθύνη καὶ ἡ δυνατότητα...

Χρόνια καλά.

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗ ΧΡΕΟΚΟΠΙΑ: Κάτι μακρινό ή κοντινό;

Πολλοί συμπολίτες μας άκουνε για έλεγχομενη χρεοκοπία, αλλά δεν μπορούν να κατανοήσουν ότι έχουμε ήδη μπει σ' αυτήν.

Πώς συμβαίνει αυτό;

Μέχρι στιγμής το χρέος της χώρας ήταν προς ιδιώτες (τράπεζες, κ.λπ.) οί όποιοι είχαν αγοράσει όμολογα του Έλληνικού Δημοσίου χωρίς καμία άπολύτως σύμβαση με το Δημόσιο και με μόνη την ύπόσχεση του Έλληνικού Δημοσίου, ότι κατά το χρόνο λήξεως του όμολόγου θα πληρωθούν το κεφάλαιο και οί τόκοι του, σύμφωνα με το επίτοκιο αγοράς του. Έπομένως, είτε υπάρχει ή έθνική οικονομική εύρωσσία, όποτε πληρώνονται κανονικά τα όμολογα προς τούς ιδιώτες δανειστές, είτε όχι, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της χώρας μας, όποτε υπάρχει πρόβλημα.

Στο πρόβλημα αυτό ή χώρα μας είχε να επιλέξει μεταξύ δύο λύσεων. Την άμεση χρεοκοπία ή την έλεγχομενη χρεοκοπία. Εϊδικότερα:

1) Εϊτε θα επέλεγε την άμεση χρεοκοπία, δηλαδή παύση πληρωμών και επαναδιαπραγμάτευση του χρέους με τούς ιδιώτες δανειστές, κάτι όμως που κατά πάσα πιθανότητα θα σήμαινε έξοδο από το ΕΥΡΩ, επάνοδο στη δραχμή και ύποτίμηση του νομίσματος για να αύξηθει ή ανταγωνιστικότητα, είτε,

2) Θα επέλεγε την έλεγχομενη χρεοκοπία, δηλαδή το μηχανισμό στήριξης (ΔΝΤ, ΕΚΤ και χωρών ΕΕ), την όποια τελικά επέλεξε.

Γιατί όμως ή τελευταία επιλογή είναι χρεοκοπία, έστω έλεγχομενη;

Για το λόγο ότι άπλούστατα, όχι μόνο ό τρόπος αυτός δεν μειώνει τα χρέη της χώρας, αντίθετα τα αύξάνει, αλλά επιπλέον αλλάζει και την μορφή τών δανειστών και ή χρεοκοπία αυτή είναι σκληρότερη. Συγκεκριμένα, στην ουσία ό τρόπος της έλεγχομενης χρεοκοπίας που επιλέξαμε, μεταφέρει το ελληνικό δημόσιο χρέος από τα χέρια ιδιωτών δανειστών, τούς όποιους μπορούσαμε πολύ πιό εύκολα να κουμαντάρουμε, χωρίς ταυτόχρονα να κάνουμε καθόλου από την Έθνική μας Κυριαρχία (άφου τα πλήρη δικαιώματα της διακυβέρνησης της χώρας θα άνηκαν στην Έλληνική κυβέρνηση), στα χέρια του ΔΝΤ της ΕΚΤ και τών έπιμέρους χωρών της ΕΕ, και μάλιστα με την ύπογραφή ταυτόχρονα συμβάσεως, δηλαδή του γνωστού μνημονίου (θυμάστε, πιστεύουμε, ποιόι άκριβώς το ψήφισαν). Αυτό που τελικά όμως έγινε, έκτός από σταδιακή έλεγχομενη χρεοκοπία, μεταβιβάζει ταυτόχρονα, μέσω του μνημονίου, μεγάλο μέρος τών κυριαρχικών μας δικαιωμάτων σε ξένα κέντρα λήψεως αποφάσεων και μετατρέπει τις από έδω και πέρα ελληνικές κυβερνήσεις σε υπαλλήλους τών ξένων αυτόν κέντρων.

Τα πρώτα δείγματα αυτής της άπεμπόλησης κυριαρχικών μας δικαιωμάτων τα βλέπουμε άμέσως σε ό,τι έχει σχέση με μισθούς και συντάξεις και έρχεται και συνέχεια ακόμα σκληρότερη προς την κατεύθυνση της εξαθλίωσης του λαού, με βαθιά οικονομική ύφεση, άπο-

Τού **Ίωάννη Γ. Παπαδημητράκη**
MBA Οικονομολόγου ΥΔΕ Ν. Χαλίων

λύσεις και βαριά φορολογία.

Τα ξένα κέντρα αποφάσεων δεν ενδιαφέρονται καθόλου για την ανόρθωση της οικονομίας της χώρας μας, ούτε έχουν ύπογράψει κάτι τέτοιο, γι' αυτό έξ άλλου και δεν πρόκειται να άσχοληθούν με αυτήν. Ένδιαφέρονται μόνο και μόνο για την οικονομική μας άφαιμάξη, ώστε να διαφύγει τον κίνδυνο το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, και ταυτόχρονα να πάρουν τα χρήματά τους οί διεθνείς τοκογλύφοι. Ό λαός μας δεν τούς άπασχολεί. Βλέπουν μόνο αριθμούς έσόδων και περικοπής δαπανών. Τα δε ντόπια κρατικοδίαιτα κέντρα άποφάσεων που έλέγχουν το πολιτικό μας σύστημα ενδιαφέρονται να γλιτώσουν τις ζημιές τους από τα τοξικά όμολογα, να κερδίσουν ό,τι μπορέσουν να κερδίσουν από τα κατοχικά δάνεια που θα έρθουν, και, τελικά, να έχουν τα χρήματά τους στο έξωτερικό, για να διατηρούν τη δύναμη να συνεχίσουν και στο μέλλον να έλέγχουν το πολιτικό μας σύστημα προς ίδιον όφελος.

Ποιά είναι τα όφελμα αυτής της έλεγχομενης πώχευσης;

α) Κερδίζουμε χρόνο, αλλά για ποιό σκοπό, κανείς δεν γνωρίζει.

β) Γλιτώνουν μεγάλες ζημιές ελληνικές και ξένες τράπεζες και κάποιοι ιδιώτες που έχουν ελληνικά τοξικά όμολογα στα χέρια τους.

γ) Παραμένουμε στο ΕΥΡΩ, το όποιο όμως με τη σειρά του καταστρέφει την όποια ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

δ) Διατηρείται ή άξία και ή άκεραιότητα τών καταθέσεών μας στις τράπεζες.

Όμως, τελικά, ό δρόμος της έλεγχομενης χρεοκοπίας που επιλέξαμε θα είχε νόημα μόνο αν είχαμε μία τεράστια βιομηχανία (παραγωγής προϊόντων ή υπηρεσιών) που θα ήταν σε ύπνωση και προσπαθούσαμε να κερδίσουμε χρόνο για να την ξυπνήσουμε, ώστε να κάνουμε άλματα ανταγωνιστικότητας σε σημείο που να μπορούμε να συναγωνιστούμε ακόμα και τη Γερμανία. Διαθέτουμε άραγε έμεϊς κάτι τέτοιο; Όχι βέβαια.

Γι' αυτό ίσως δεν έχουν τελικά άδικο εκείνοι που φωνάζουν και λένε ότι επιλέχτηκε ή έλεγχομενη πώχευση και όχι ή άμεση, άφ' ενός για να κερδηθεί χρόνος προκειμένου να άποφύγουν τις ζημιές οί ντόπιοι και ξένοι τοκογλύφοι που έλέγχουν το πολιτικό σύστημα της χώρας, και, άφ' έτέρου, για να άποφευχθεί το μεγάλο πολιτικό κόστος που θα έπέφερε μία άμεση χρεοκοπία, με άποτέλεσμα να μην καταρρεύσει το πολιτικό σύστημα που έξυπηρετεί τα ίδια συμφέροντα.

Ἡ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΞΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΧΤΥΠᾶ ΣΤΟ ΑΡΚΑΔΙ (8-11-1866)

Καὶ μέσα στὸν ἀναβρασμό, πού ὁ χάρος ἐβρουχᾶτο,
βροντῆ, σεισμός ἐγίνηκε κι ὁ κόσμος ἄνω κάτω,
φωδιὰ, καπνὸς καὶ κτίρια, κορμιὰ κομματιασμένα,
ἄντρες καὶ γυναικόπαιδα στ' ἀνέφελ' ἀνεβαῖνα.
Τρόχαλος ἐγίν' ἡ μονὴ κι ἐσεῖστ' ὁ Ψηλορείτης
κι ἀντιλαλοῦνε τὰ βουνὰ κι ἀπ' ἄκρ' ὡς ἄκρ' ἡ Κρήτη.

(Δημοτικὸ Τραγούδι)

Ἄλλη μία ἐπέτειος καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ ριχτεῖ φῶς στὰ γεγονότα μᾶς ἔκανε νὰ ἀνατρέξομε στ' αὐτάκια τῆς Ἱστορίας. Ἐκεῖ πού ἡ Κρήτη ἀναμειτράται μὲ τὸ θάνατο, γιὰ νὰ σώσει τὰ παιδιά της ἀπὸ τὴ σκλαβιά καὶ νὰ τοὺς χαρίσει ἕνα μέλλον ἐθνικὰ ὑπερήφανο...

Ἡ θέση τῶν χριστιανῶν τῆς Κρήτης δὲ βελτιώθηκε οὔτε μετὰ τὴν ἔκδοση τοῦ Χάτι Χουμαγιούν (σουλτανικὸ φερμάνι) τὸ 1856. Ἡ φορολογία ἀντὶ νὰ ἐλαττωθεῖ ἔγινε πιὸ δυσβάστακτη. Συχνὲς ἦταν οἱ καταδιώξεις καὶ οἱ φόνοι τῶν χριστιανῶν γιὰ ἀσήμενες ἢ ἀνύπαρκτες αἰτίες. Οἱ προσπάθειες τοῦ νέου, ἀπὸ τὸ 1863, διοικητῆ Κρήτης, Ἰσμαῆλ-πασᾶ ἦταν νὰ ἀφοπλιστοῦν οἱ κάτοικοι καὶ νὰ διορίζονται πιστὰ ὄργανά του στὶς δημογεροντίες. Ἐπιπλέον, μεροληπούσε ὑπὲρ τῶν Σφακιανῶν, γιὰ νὰ ἐνθαρρύνει ἔριδες μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καὶ νὰ ἀποτρέψει τὴν ἐνότητα ἐναντίον του.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἡ προσάρτηση τῶν Ἰονίων νήσων τὸ 1864 στὴν Ἑλλάδα ἀναπέρωσε τὶς ἐλπίδες τῶν Κρητικῶν γιὰ Ἐνωσιν, καὶ γι' αὐτὸ ἀποφάσισαν ὀρισμένοι πρόκριτοι τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν τὴ σύνταξιν ἀναφορᾶς πρὸς τὸ σουλτάνο, μὲ αἴτημα νὰ ἐφαρμοστοῦν τὰ προνόμια τοῦ φερμανίου τοῦ 1858. Ἀπάντησιν δὲν ἔλαβαν. Τὸ Νοέμβριον τοῦ 1864 ἐνημέρωσαν τὴν ἐλληνικὴ κυβέρνησιν, ὅτι σκόπευαν νὰ ἐπαναστατήσουν, ἀποτράπηκαν ὅμως. Οἱ πρόκριτοι ἀπευθύνθησαν ἐπίσης στοὺς προξένους τῶν ξένων δυνάμεων στὰ Χανιά, καὶ στὶς 15 Μάη 1865 ὑπέγραψαν «μυστικὸ ὑπόμνημα» ζητῶντας τὴ συνδρομὴ τους γιὰ τὴν Ἐνωσιν τῆς Κρήτης μὲ τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸς ἦταν ὁ πόθος κάποιων Κρητικῶν, γιατί πολλοὶ ἄλλοι τὸ θεωροῦσαν ἀκατόρθωτο καὶ ζητοῦσαν νὰ γίνῃ ἡ Κρήτη ὑποτελὴς ἡγεμονία μὲ χριστιανὸ ἡγεμόνα, ἢ τουλάχιστον, νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τοὺς δυσβάστακτους φόρους καὶ νὰ ἀνακληθεῖ ὁ Ἰσμαῆλ-πασᾶς.

Ὁ σουλτάνος τηρεῖ ἀδιάλλακτὴ στάση καὶ 4.600 Αἰγύπτιοι στρατιῶτες ἀποβιβάζονται στὴ Σούδα. Οἱ χριστιανοὶ ὀργανώνονται, πολλοὶ φυγαδεύουν τὶς οἰκογένειές τους μακριὰ ἀπὸ τὴν Κρήτη, ἢ ἀπομακρύνονται στὰ δύσβατα ὄρη τῶν μέρων. Σχηματίστηκαν πέντε ἔνοπλα σώματα: στὴν ἐπαρχία Σελίνου μὲ ὀπλαρχηγούς τὸν Κριάρη καὶ Κορκίδη, στὴν Κίσσικο ὑπὸ τὸ Σκαλίδη, στὴν Κυδωνία ὑπὸ τὸ Χατζημιχάλη Γιάνναρη, στὸν Ἅγιο Βασίλειον τοῦ Ρεθύμνου, στὸ Μυλοπόταμον ἀπὸ τὸ Σκουλᾶ καὶ στὶς ἀνατολικὰς ἐπαρχίες ἐπίσης. Μεγάλῃ ἐπιρροῇ ἀκόμα ἀπέκτησαν δύο ἱερομόναχοι, ὁ Παρθένιος Κελαϊδῆς καὶ ὁ Παρθένιος Περίδης, οἱ ὅποιοι, ὡς ἐγγράμ-

Ἐπιμέλεια κειμένου:
κ. Ἀργυρῶ Δελῆ, Φιλολόγος

ματοι, ἀνέλαβαν τὴ διπλωματικὴ ἀλληλογραφία τῆς Γενικῆς Συνέλευσης.

Ἡ Ἐνωσιν κηρύχθηκε ἐπίσημα στὶς 21 Αὐγούστου 1866 στὸ χωριὸ Ἀσκούφου, ἐνῶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καταφθάνουν οἱ πρῶτοι ἐθελοντὲς καὶ πολεμοφόδια. Πρῶτη μεγάλη νίκη τῶν ἐπαναστατῶν εἶναι στὶς Βρύσες, ἐνῶ στὴν Κρήτη ἦρθε ὁ Μουσταφᾶ-πασᾶς ὡς γενικὸς διοικητῆς, ὁ ὁποῖος ἐπιχειρεῖ ἐκστρατεῖες στὴν Κυδωνία καὶ στὸν Ἀποκόρωνα. Γίνονται μεγάλες καταστροφὲς στὴν ὕπαιθρο, ὅχι μόνο σπιτιῶν, ἀλλὰ «διὰ πυρὸς καὶ ἀξινῶν κατέστρεψε μέχρις ἐδάφους» σχολεῖα καὶ ἐκκλησίες· καὶ τάφοι ἀκόμη βεηλωθήκαν.

Μετὰ τὴ νικηφόρα ἐκστρατεία του στὸν Ἀποκόρωνα ὁ Μουσταφᾶς προχώρησε στὸ Ρέθυμνο. Ἦδη, λίγες μέρες προηγουμένως ἀπὸ τὸ χωριὸ Ἐπικοπὴ εἶχε στείλει ἐπιστολὴν στὸν ἡγούμενον τῆς Μονῆς Ἀρκαδίου, Γαβριὴλ Μαρινάκη, ἀπειλῶντας τον ὅτι, ἂν δὲν ὑποτασσόταν, θὰ βάδιζε μὲ ὄλη του τὴ δύναμιν ἐναντίον τοῦ Μοναστηρίου, τὸ ὁποῖο φιλοξενούσε μεγάλο ἀριθμὸ γυναικοπαίδων καὶ γερόντων ἀπὸ τὰ γειτονικὰ μέρη, πού εἶχαν σπεύσει νὰ ἀσφαλισθοῦν ἐκεῖ μετὰ τὶς πρῶτες ταραχές.

Ὁ Γαβριὴλ ὅμως, θαρραλέος καὶ ἄφοβος, ἦταν ἀποφασισμένος νὰ ἀντιμετωπίσει στὸ Ἀρκάδι τὸν Μουσταφᾶ. Σὲ αὐτὴ τὴν ἀπόφασιν παρέμεινε σταθερὸς καὶ ἀμετακίνητος, παρόλο πού ὁ Κορωνάιος, ἐπανειλημμένα ἀφ' ὅτου ἔφθασε ἐκεῖ, εἶχε προσπαθήσει νὰ τὸν πείσει νὰ ἐγκαταλειφθεῖ ἡ Μονὴ καὶ νὰ ὀργανωθεῖ ἄλλοῦ ἢ ἄμυνα, ἐφ' ὅσον, ἀντίθετα μὲ ὅ,τι πίστευαν, δὲν ἦταν ἰδιαίτερα ὀχυρὴ καὶ γρήγορα θὰ ὑπέκυπτε. Ὁ Γαβριὴλ ὅμως ἀπέρριψε τὴ γνώμην τοῦ Κορωναίου, καθὼς καὶ τὴν ἰδέαν νὰ γκρεμισθοῦν ὀρισμένα οἰκήματα γύρω ἀπὸ τὸ Μοναστήριον, γιὰ νὰ μὴν καταληφθοῦν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ ὅποιοι ἐνδεχόμενα θὰ τὰ χρησιμοποιοῦσαν ὡς προμαχῶνες γιὰ νὰ ἐκπορθήσουν εὐκολώτερα τὸ Ἀρκάδι. Εἶχε τὴν ἐλπίδα, ὅτι σύντομα θὰ ἔφθαναν ἐνισχύσεις ἀπὸ τὰ γειτονικὰ μέρη καὶ ἔτσι περιορίσθηκε νὰ μεταβεῖ στὸ Ἀμάρι γιὰ νὰ ζητήσει βοήθεια, ἐνῶ ὁ Κορωνάιος ἔσπευδε στὴ Μονὴ Πρέβελη τοῦ Ἁγ. Βασιλείου, γιὰ νὰ ὀργανώσει σώματα πολεμιστῶν. Οἱ ἐνέργειές τους ὅμως δὲν εἶχαν παρὰ πενιχρὰ ἀποτελέσματα. Λίγοι Μυλοποταμίτες μόνο ἔφθασαν καὶ κατέλαβαν τοὺς γειτονικοὺς λόφους γύρω ἀπὸ τὸ Ἀρκάδι.

Έτσι στις αρχές Νοεμβρίου μέσα στο Μοναστήρι, εκτός από τα γυναικόπαιδα, δε βρίσκονταν παρά οι καλόγεροι, μερικά μέλη της επαναστατικής επιτροπής και λίγοι πολεμιστές μαζί με 40 έθελοντές, συνολικά 250 άνδρες, υπό την αρχηγία του γενναίου Πελοποννήσιου άνθυπολοχαγού Ίω. Δημακοπούλου, τον οποίο ο Κορωνάιος είχε αφήσει εκπρόσωπό του, αναχωρώντας όριστικά από τη Μονή λίγες μέρες πριν, επειδή θεωρούσε βέβαιη την εκπόρθσή της από τους Τούρκους.

Πραγματικά ο Μουσταφάς, ξεκίνησε από το Ρέθυμνο το βράδυ της 7ης προς την 8η Νοεμβρίου με στρατό 15.000 ανδρών, Τουρκοαιγύπτιων, Άλβανών και ντόπιων, χωρισμένων σε τρεις φάλαγγες.

Η επίθεση άρχισε αμέσως, αλλά ως το μεσημέρι δεν είχε κανένα αποτέλεσμα. Οι κλεισμένοι στο Άρκάδι, παίρνοντας θάρρος από τον Γαβριήλ και το φρούραρχο Δημακόπουλο, αντιστέκονταν ακλόνητοι στις όρμητικές επιθέσεις των έχθρων. Η κατάσταση άρχισε να γίνεται κρίσιμη από το απόγευμα, όποτε οι Τούρκοι κατέλαβαν τον ανεμόμυλο και τους σταύλους του Μοναστηριού, όπως είχε προβλέψει ο Κορωνάιος, με αποτέλεσμα να περισφικθει ο κλοιός των άμυνομένων. Και τότε όμως άπερριψαν τις προτάσεις του Σουλεϊμάν για παράδοση, ενώ έστειλαν άπεγνωσμένο μήνυμα στον Κορωνάιο: «προφθάσατε μίαν ώραν ταχύτερον, διότι μᾶς ἔκλεισε καὶ τακτικὸς καὶ ἄτακτος στρατὸς πολὺς». Ἐκεῖνος ὁμως ἐλάχιστες ἐλπίδες πιά τοὺς ἔδινε: «*Θέλουμεν πράξει πᾶν τὸ δυνατόν, ὅπως ἔλθωμεν εἰς βοήθειάν σας, ἄλλα μὴ ὄντες εἰς θέσιν νὰ σᾶς βεβαιώσωμεν περὶ τούτου πράξατε ὅ,τι ἡ συνείδησίς σας ὑπαγορεύει*». Ἦταν φανερὸ ὅτι πλησίαζε τὸ τέλος. Τὴν ἴδια ἐκείνη νύχτα οἱ Τούρκοι ἔστειλαν ἀγγελιοφόρους στὸ Ρέθυμνο, ζητώντας ἐπειγόντως πυροβόλα μεγάλης ὀλκῆς γιὰ νὰ γκρεμίσουν τὸ τεῖχος.

Πολὺ πρὶν ξημερώσει ἡ ἐπόμενη μέρα καὶ ἀφοῦ ἔφθασαν τὰ πυροβόλα, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα ἦταν καὶ ἡ «μπουμπάρδα κουτσαχειλα» μήκους 2 - 2,50 μ., οἱ Τούρκοι ἄρχισαν ἐπίμονο πῦρ κατὰ τῆς Μονῆς. Σύμφωνα μετὸ Βενέρη οἱ Τούρκοι ἐκείνη τὴ μέρα ἔκαναν τρεῖς ἐφόδους. Στὴ δεύτερη, φαίνεται κατὰ τὸ ἀπόγευμα, γκρεμίσθηκε ἀπὸ τὸ βομβαρδισμὸ ἡ δυτικὴ πύλη. Ἀμέσως τὰ ἄγρια σίφη μετὰ ἀλαλαγμοὺς ὄρμησαν πρὸς τὴν αὐλή, ἐνῶ ἀπὸ παντοῦ οἱ ἐπαναστάτες τοὺς χτυποῦσαν προσενώντας τοὺς σημαντικὲς ἀπώλειες. Ἐκεῖ, σύμφωνα μετὰ πολλὰς μαρτυρίες, ἐξελίχθηκαν φοβερὲς σκηνὲς ἀλλοφροσύνης. Ἀπὸ τὰ γυναικόπαιδα ποὺ γλύτωναν ἀπὸ τὴ σφαγὴ ἄλλα ἔτρεχαν πρὸς τὰ κελλιά τῆς ἀνατολικῆς πτέρυγας, καὶ ἄλλα ἔσπευδαν νὰ ἀσφαλισθοῦν στὴν πυριτιδαποθήκη. Σύμφωνα ὅλη ἡ αὐτὴ καλύφθηκε ἀπὸ πῶματα Τούρκων καὶ χριστιανῶν, ἐνῶ νέα σίφη πατώντας πάνω στοὺς σκοτωμένους ἔμπαιναν στὸ Μοναστήρι.

Ἡ τελευταία πράξη τοῦ δράματος ἐκτυλίχθηκε στὴν πυριτιδαποθήκη, ποὺ ἀνατινάχθηκε ἀπὸ τὸν ἠρωϊκὸ Κωνστ. Γιαμπουδάκη (ἦ, σύμφωνα μετὰ ἄλλη ἐκδοχὴ, ἀπὸ τὸν Ἐμμ. Σκουλά). Μαζί του χάθηκαν ὅσα γυναικόπαιδα βρίσκονταν ἐκεῖ καὶ στὰ γειτονικά κελλιά ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Τούρκοι. Ἀμέσως μετὰ οἱ Τουρκοκρητικοὶ καὶ οἱ Ἄλβανοὶ ὄρμησαν καὶ κατέσφαξαν τοὺς κρυμμένους στὸ ἡγουμενεῖο, ἐνῶ ἄλλοι ἔκαψαν τὸ ναὸ καὶ λεηλάτησαν τὰ Ἱερὰ κειμήλια. Ὅπως ἔγραφε ἀνώνυμος Ἄγγλος «*οὔτε αὐτὴ ἡ ἔξαλλος φαντασία ἡμπορεῖ νὰ συλλάβῃ τὴν φρικαλεότητα τῆς διαδραματισθείσης σκηνῆς. Οἱ Ἄλβανοὶ καὶ Κρητῆς Μουσουλμάνοι ἀπέκαμον φονεύοντες ...*». Ὅταν ἀργότερα ἔφθασε ὁ Κορωνάιος μετὰ ἐνισχύσεις, ὅλα εἶχαν τελειώσει. Ἄλλωστε καμιά πολεμικὴ ἐνέργεια δὲν ἦταν δυνατό νὰ ἀναληφθεῖ, γιὰτὴν μὴν ξαφνικὴ

βροχὴ ποὺ μεταβλήθηκε σὲ χιονοθύελλα, τὰ ὄπλα τῶν ἐπαναστατῶν εἶχαν ἀχρηστευθεῖ.

Σύμφωνα μετὰ πολλὰς μαρτυρίες, ἀπὸ τὰ 964 ἄτομα ποὺ εἶχαν κλεισθεῖ στὸ Ἄρκάδι κατόρθωσαν νὰ διαφύγουν μόνο 3 ἢ 4 καὶ αἰχμαλωτίσθηκαν 114. Οἱ ὑπόλοιποι σκοτώθηκαν. Ὁ ἡγούμενος Γαβριήλ φονεύθηκε προτοῦ ἀνατιναχθεῖ ἡ πυριτιδαποθήκη, ἐνῶ ὁ Δημακόπουλος καὶ λίγοι ἀκόμα ἐθελοντὲς ποὺ αἰχμαλωτίσθηκαν, βρῆκαν μαρτυρικὸ θάνατο μετὰ λογχισμὸ. Τεράστιες ὁμως ἦταν καὶ οἱ τουρκικὲς ἀπώλειες. Οἱ νεκροὶ καὶ οἱ τραυματίες θὰ πρέπει νὰ ξεπέρασαν τοὺς 1.500. Πολὺ σωστὰ λοιπὸν ὁ Σακόπουλος ὀνομάζει τὴν τουρκικὴ νίκη «καθμεία», ἀφοῦ ἡ θυσία στὸ Ἄρκάδι ἦταν γεγονὸς «*ἐφάμιλλον ἄλλων ἀξιολογούμενων ἐπεισοδίων τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας. Ἄξιον νὰ ἐγείρῃ τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν συμπάθειαν ...*».

Ὅπως ἦταν φυσικὸ, τεράστιος ὑπῆρξε ὁ ἀντίκτυπος ἀπὸ τὸ μεγαλειῶδες ὀλοκαύτωμα. Συγκίνηση κατέλαβε ὅλους στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Εὐρώπη καὶ πύρινα ἄρθρα ἄρχισαν νὰ γράφονται ὑπὲρ τῶν Κρητῶν καὶ τῆς ἐπαναστάσεως. Ὅταν μάλιστα ἄρχισαν νὰ φθάνουν στὸ ἐξωτερικὸ περισσότερες λεπτομέρειες ἀπὸ τὸ συγκλονιστικὸ δράμα, μεγάλωσε ἡ κατακραυγὴ ἐναντίον τῆς τουρκικῆς βαρβαρότητας. Ἐνθουσιῶδη κυρίως ἦταν τὰ ἄρθρα τοῦ ρωσικοῦ τύπου. Στὴ Γαλλία θυμήθηκαν τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821. Βαρυσήμαντο ἦταν καὶ τὸ ἄρθρο τῆς 18ης Δεκεμβρίου τῶν «Times» τοῦ Λονδίνου, τὸ ὁποῖο, ἀφοῦ συσχέτιζε τὸ Ἄρκάδι μετὸ Μεσολόγγι, ἔγραφε: «*...δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὁ Κρητικὸς ἀγὼν θὰ δρέψῃ τοὺς καρποὺς τοῦ φρικαλέου τούτου κατορθώματος...*», καὶ πρὸ κάτω, «*Καίπερ διαρκῶς ποθοῦντες τὴν ὅσον τὸ δυνατόν ἐπὶ μακρότερον χρόνον ἀναβολὴν τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος, πάντες, οὐχ ἦπτον ἡμεῖς οἱ ἐν Ἀγγλία, εἴμεθα φιλέλληνας μᾶλλον ἢ φιλότουρκοι καὶ οὐδεὶς ἡμῶν εὐχεται νὰ παραταθῇ αἰώνως ἡ Τουρκικὴ κυριαρχία...*».

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄρθρα ποὺ δημοσιεύθηκαν στὸν διεθνεῖς τύπο, μεγάλοι ἄνδρες, ὅπως ὁ Γαριβάλδη, ὁ Τομαζέο καὶ ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ ὕμνησαν τοὺς Κρητικούς καὶ τοὺς ἀγῶνες τους. Ἡ φιλελληνικὴ καὶ φιλοκρητικὴ ὁμως κίνηση δὲ σταμάτησε μόνο ἐκεῖ. Ξένοι ἐθελοντὲς καὶ δημοσιογράφοι ἔφθασαν λίγο ἀργότερα στὴν Κρήτη γιὰ νὰ ἐνισχύσουν ἀπὸ κοντὰ τὴν ἐπανάσταση. Οὐσιαστικότερη ἀκόμη βοήθεια πρόσφεραν τὰ διάφορα κοιμητῆρα ποὺ ἰδρύθηκαν στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀμερικὴ, μετὰ σκοπὸ τὴ διεξαγωγὴ ἐράνων γιὰ ἐνίσχυση τοῦ ἀγῶνα καὶ περίθαλψη τῶν γυναικοπαίδων.

Σημαντικὲς ἦταν καὶ οἱ χρηματικὲς συνεισφορὲς ἀπὸ τὴ Ρωσία, ὅπου διοργανώθηκαν θεατρικὲς παραστάσεις καὶ ἄλλες ἐκδηλώσεις γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ Κρητικοῦ ἀγῶνα. Ἰδιαίτερη τέλος κίνηση ἐκδηλώθηκε καὶ στὴν Ἀμερικὴ, ἰδίως στὴ Νέα Ὑόρκη καὶ στὴ Βοστώνη, χάρη στὸ θερμὸ φιλέλληνα Samuel Howe, ποὺ ὄχι μόνο πρωτοστάτησε στὴν ἴδρυση φιλοκρητικῶν κοιμητῶν στὴν Ἀμερικὴ, ἀλλὰ ἔφθασε καὶ ὁ ἴδιος στὴν Ἑλλάδα τὸ Μάιο τοῦ 1867 μετὰ χρήματα γιὰ τὴν ἀνακούφιση τῶν προσφύγων. Φροντίδα ἰδιαίτερη τοῦ Howe, ποὺ πῆγε καὶ στὴν Κρήτη, ἦταν ἡ ἀποστολὴ τροφίμων στὸ νησί γιὰ νὰ μὴν ἀναγκάζονται τὰ γυναικόπαιδα, ἀπὸ ἔλλειψη ἀναγκαίων, νὰ τὸ ἐγκαταλείπουν.

Κι ὁ ἀπόηχος τῆς θυσίας στὸ Ἄρκάδι φτάνει μέχρι σήμερα... □

Βιβλιογραφία:

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τόμος ΙΓ'

Λέπρα, μία βιβλική ασθένεια

Γράφει ο Γιάννης Στεφανογιάννης, συγγραφέας-άρθρογράφος

Η λέπρα είναι μία επικίνδυνη παραιομορφωτική νόσος, που οδήγησε στο παρελθόν σε άπομόνωση και περιθωριοποίηση εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο.

Μία ασθένεια από τα παλιά

Το όνομά της το πήρε από την ελληνική λέξη «λεπρός» που έχει σχέση με την ζημιά που προκαλεί η λέπρα στο δέρμα των ασθενών (ξεφλουδίσματα σαν τὰ λέπια). Το πρώτο πράγμα που μας έρχεται στο μυαλό ακούγοντας τη λέξη «λέπρα», είναι οι άνθρωποι με τὰ παραμορφωμένα πρόσωπα που ζουν άπομονωμένοι σε καλύβες, σε ξερονήσια, μακριά από τον υπόλοιπο κόσμο.

Η λέπρα, ή όποια ονομάζεται άλλως και νόσος του Χάνσεν, προκαλείται από τὸ μυκοβακτηρίδιο τῆς λέπρας. Ἡ νόσος ἦταν γνωστή στην ἀρχαία Αἴγυπτο και στις Ἰνδίες ἐδῶ και 4.000 χρόνια. Ἐδῶ και πολλοὺς αἰῶνες οἱ λεπροὶ ἀπομονώνονταν και δημιουργοῦσαν δικές τους κοινότητες, ἐνῶ ἦταν υποχρεωμένοι νὰ κρεμοῦν πάνω τους ἕνα κουδούνι, που χτυποῦσε στο πέρασμά τους. Στὴν Ἑλλάδα τὸ νησί Σπιναλόγκα (στὰ βόρεια τοῦ νομοῦ Λασηθίου) χρησιμοποιήθηκε ὡς Λεπροκομεῖο ἀπὸ τὸ 1903 ἕως τὸ 1957.

Ἡ λέπρα, ἀν και ἔχει οὐσιαστικά ἐξαφανιστεῖ στὸν ἀνεπτυγμένο κόσμο, ἐμφανίζεται ἀκόμη σε χώρες τῆς Αἰφρικής, Ἀσίας και Λατινικής Ἀμερικής, ἐνῶ τὰ περισσότερα στην Ἑυρώπη και τὶς Ἡνωμένες Πολιτείες ἀφοροῦν συνήθως σε μετανάστες ή πρόσφυγες που προέρχονται ἀπὸ χώρες που ὑπάρχει ἀκόμη ή νόσος.

Οἱ ἀναφορὲς στὴ θρησκεία μας

Ἡ λέπρα ἦταν τὰ πρώτα Χριστιανικά χρόνια μία ἀπὸ τὶς πιὸ διαδεδομένες ἀσθένειες στὴ Μέση Ἀνατολή. Ἐκεῖνη τὴν ἐποχή ἀναφερόταν ὅτι προσβάλλει τὰ

γόνατα και τὰ πόδια και μὲ τὸ χρόνο ἐξοπλώνεται σε ὅλο τὸ σῶμα (Δευτερονόμιο 28:35). Συχνὰ ξεκινούσε μὲ μία κόκκινη κηλίδα και ἔπειτα ἀπλωνόταν παντοῦ. Ἄλλαζε τὸ δέρμα σε λευκὸ (Ἐξοδος 4:6) και τὰ μαλλιά σε λευκά (Λευϊτικὸ 13:3,10). Ἀναφέρονται περιπτώσεις που ἡ λέπρα προσέβαλε εἴτε ἄνδρες (Λουκάς 17:12), εἴτε γυναῖκες, ὅπως τὴν ἀδερφή τοῦ Μωϋσῆ, Μαριάμ (Ἀριθμοὶ 12:10). Ἦταν ἀνίατη ἀσθένεια και θεωροῦνταν κληρονομική (Β' Σαμουὴλ 3:39, Β' Βασιλειῶν 5:27). Οἱ λεπροὶ ἀποκαλοῦνταν «ἀκάθαρτοι», ἦταν ἀπομονωμένοι ἀπὸ τὴν κοινότητα (Ἀριθμοὶ 5:2, 12:14), κατοικοῦσαν σε ξεχωριστὰ σπίτια (Β' Βασιλειῶν 15:5) και συναναστφόρονταν μόνο μεταξῦ τους (Λουκάς 17:12). Σύμφωνα με τὸ νόμο ἔπρεπε νὰ ἔχουν σχισμένα ρούχα, τὸ κεφάλι και τὸ κάτω μέρος τοῦ προσώπου τους καλυμμένο και νὰ φωνάζουν «ἀκάθαρτος, ἀκάθαρτος» ὅταν τους πλησίαζε κανεὶς (Λευϊτικὸ 13:45).

Οἱ ἀσθενεῖς ἀποκλειόνταν ἀπὸ τὸ ἱερατικὸ ἀξίωμα, ἐνῶ, ἐὰν γιὰ κάποιον ὑπῆρχε ὑποψία ὅτι μπορεί νὰ εἶχε τὴν ἀσθένεια, τὸν ἀπομόνωναν γιὰ ἑπτὰ ἡμέρες (Λευϊτικὸ 13:4). Ὁ Ἰησοῦς θεράπευσε λεπροὺς (Ματθαῖος 8:3, Λουκάς 5:13), και ἔδωσε τὴν ἐξουσία στοὺς μαθητῆς Του νὰ θεραπεύουν. Χαρακτηριστικὸ ἀπόσπασμα στην Καινὴ Διαθήκη εἶναι ή θεραπεία τῶν δέκα λεπρῶν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ (Λουκάς 17:11-19): «Ἐκεῖνον τὸν καιρὸ, ἐνῶ ἔμπαινε ὁ Ἰησοῦς σε κάποιο χωριό, τὸν συνάντησαν δέκα λεπροὶ ἄνθρωποι, που ἐξ αἰτίας τῆς ἀρρώστιας τους στάθηκαν μακριά! Αὐτοὶ λοιπὸν ἔβγαλαν τὴ φωνή, λέγοντας: Διδάσκαλε Ἰησοῦ, λυτήσου μας. Καὶ ὅταν τοὺς εἶδε ὁ Ἰησοῦς, τοὺς εἶπε: Πηγαίνετε νὰ δεῖτε τοὺς ἑαυτοὺς σας στοὺς ἰατροὺς. Καὶ ἔγινε, ἐκεῖ που αὐτοὶ πῆγαιναν, καθαρίστηκαν. Καὶ ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς ὅταν εἶδε που γατρεύτηκε, γύρισε δοξάζοντας με μεγάλη φωνή τὸ Θεὸ και ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Ἰησοῦ εὐχαριστῶντας τον και αὐτὸς ἦταν Σαμαρεῖτης. Τότε ἀποκρίθηκε ὁ Ἰησοῦς και εἶπε: Μήπως δὲν καθαρίστηκαν και οἱ δέκα; Ἀλλὰ οἱ ἄλλοι ἐννέα που εἶναι; Δὲ βρέθηκαν νὰ γυρίσουν γιὰ νὰ δοξάσουν τὸ Θεὸ παρὰ μόνο αὐτὸς ὁ ἄλλογενής; Καὶ τοῦ εἶπε: Σῆγω και πῆγαινε ή πίστις σου σε ἔσωσε».

Γενικά χαρακτηριστικά τῆς νόσου

Πρόκειται γιὰ μία χρόνια ἀσθένεια τοῦ δέρματος και τῶν περιφερικῶν νεύρων, ή όποια ἀν δὲν ἀντιμετωπιστεῖ κατάλληλα, μπορεί νὰ προσβάλλει ἀκόμη και ἔσωτερικά ὄργανα τοῦ σώματος. Σε ὀρισμένες μορφές τῆς νόσου, ἐπίσης, εἶναι δυνατόν νὰ προσβληθοῦν τὰ μάτια, ὁ λαμῖος, ή μύτη ή οἱ ὄρχεις, ἐνῶ πολλὸ σπάνια προσβάλλει παιδιά κάτω τῶν 3 ἐτῶν.

Τὰ συμπτώματα

Τὰ πρώτα συμπτώματα ἐμφανίζο-

νται ἀπὸ 1 ἕως και 7 χρόνια μετὰ τὴν ἀρχική προσβολή. Ἡ νόσος ξεκινᾷ με κοκκινωπές, συνήθως, κηλίδες στο δέγμα που δὲν προκαλοῦν καθόλου πόνο, ἐνῶ ή χοριά τοῦ δέρματος και τῶν μαλλιῶν μπορεί νὰ διαφοροποιηθεῖ. Ἄν ή λέπρα δὲν ἀντιμετωπιστεῖ ἔγκαιρα, οἱ κηλίδες διογκώνονται και ἐξαπλώνονται σε ὅλο τὸ σῶμα, ἐνῶ μπορούν νὰ σχηματιστοῦν σε ὅλο τὸ δέγμα μικρὰ ή μεγαλύτερα ἐξογκώματα.

Βασικὸ γνώρισμα τῆς λέπρας εἶναι ὅτι τὰ νεῦρα ἀπονεκρώνονται και προκαλεῖται ἀναισθησία στο δέγμα και ἔτσι ὁ ἀσθενής χάνει τὴν αἰσθησι τοῦ κρούου, τῆς ζέστῆς ή τοῦ πόνου, με ἀποτέλεσμα νὰ γίνεται πιὸ εὐάλωτος σε τραυματισμοὺς ή ἐγκαύματα, που εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγήσουν σε ἀκρωτηριασμοὺς δακτύλων ή και ὀλόκληρων ἄκρων τοῦ σώματος. Ἄλλα συμπτώματα που ἐμφανίζονται συχνὰ εἶναι ή ἀπώλεια τριχῶν σε διάφορα σημεία, οἱ παραμορφώσεις τῶν χειρῶν και τῶν ποδιῶν, οἱ βλάβες στο βλεννογόνο τῆς μύτης, ή σεξουαλική δυσλειτουργία, ή νεφρική ἀνεπάρκεια, ή διόγκωση τῶν λεμφαδένων, ἀλλὰ και οἱ βλάβες στὰ μάτια, λόγω προσβολῆς τοῦ ὀπτικῶ νεύρου, οἱ ὁποῖες μπορούν νὰ προκαλέσουν ἀκόμη και τυφλωση.

Ἡ ἴδια ή ἀσθένεια δὲν προκαλεῖ θάνατο, ἀλλὰ τὸ μοιραῖο ἐπέρχεται συνήθως ἀπὸ πολλαπλές και ἐπαναλαμβανόμενες λοιμώξεις που προσβάλλουν τὸν ὄργανισμό τοῦ ἀσθενή, ἰδίως ἀν αὐτὸς δὲν ἔχει λάβει θεραπεία. Πρέπει νὰ τονιστεῖ ὅτι ή χορήγηση τῆς κατάλληλης θεραπείας σταματᾷ τὴν ἐξέλιξη τῆς νόσου, ἀλλὰ δὲν ἀποκαθιστᾷ βλάβες στον ὄργανισμό τοῦ ἀσθενή, ὅπως εἶναι οἱ παραμορφώσεις τοῦ δέγματος και οἱ ἀκρωτηριασμοί.

Τρόπος μετάδοσης

Ὁ τρόπος μετάδοσης τῆς λέπρας δὲν ἔχει πλήρως διασαφηνιστεῖ. Εἶναι πιθανὸν νὰ μεταδίδεται με τὴ σωματική ἐπαφή με πάσχον ἄτομο και ἰδίως διαμέσου τῶν ἐκκρίσεων τῆς μύτης, ή με τὸ σάλιο. Ἀξίζει πάντως νὰ σημειωθεῖ ὅτι ή μεταδοτικότητα τῆς νόσου εἶναι πολὺ περιορισμένη, ἀφοῦ ὑπάρχουν ἄτομα που φροντίζουν ἐπὶ σειρά ἐτῶν ἀσθενεῖς με λέπρα, χωρίς ποτε νὰ νοσήσουν. Ἐπίσης, ἀναφέρεται ὅτι τὸ 95% τῶν ἀτόμων που μολύνονται ἀπὸ λέπρα τελικὰ δὲν ἐκδηλώνει τὴ νόσο, ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπο 5% που νοσεῖ διαθέτει μία, πιθανῶς γονιδιακή, προδιάθεση.

Διάγνωση και θεραπεία

Ἡ διάγνωση τίθεται ἀπὸ τὰ συμπτώματα (ὅπως οἱ κοκκινίλες που δὲν ἐξαφανίζονται, τὰ διογκωμένα νεῦρα, ή ἀπώλεια τῆς αἰσθησις τῆς ἀφῆς και τῆς αἰσθητικότητας τῶν ἄκρων, ή μυϊκή ἀτροφία κ.ἄ.) και ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ ἰστοψία δερματικῶ ἰστοῦ.

Ἡ Σπιναλόγκα σήμερα

Η νόσος μπορεί να αντιμετωπιστεί και να θεραπευτεί με χορήγηση αντιβιοτικών, που θα πρέπει να χορηγούνται για μεγάλο χρονικό διάστημα. Όσο νωρίτερα, πάντως, διαγνωστεί η νόσος και ξεκινήσει η θεραπεία, τόσο οι βλάβες που θα προκληθούν θα είναι μικρότερες. Σημειώνεται, ότι αν κάποιος ασθενής λάβει την κατάλληλη θεραπεία, μετά τη λήψη των πρώτων δόσεων των φαρμάκων, παύει να μεταδίδει τη νόσο.

Πρόληψη

Η έγκαιρη διάγνωση και η θεραπεία της νόσου, αποτελούν τα καλύτερα όπλα για την εκρίζωσή της. Άξιζει να παρατηρηθεί ότι, οι ασθενείς που υποβάλλονται σε θεραπεία, δεν μπορούν να μεταδώσουν τη νόσο, ενώ μπορούν να συνεχίσουν κανονικά τις κοινωνικές και επαγγελματικές τους δραστηριότητες. Για τη λέπρα δεν υπάρχει προστατευτικό έμβολιο. Έπειδή, όμως, το μικρόβιο που προκαλεί τη φυματίωση είναι συγγενικό με το αντίστοιχο της λέπρας, το έμβολιο κατά της φυματίωσης (BCG) θεωρείται ότι προστατεύει σε κάποιο βαθμό από τη νόσο. Ο καλύτερος τρόπος, πάντως, προστασίας πιστεύεται ότι είναι η αποφυγή επαφής με τα σωματικά υγρά και το δέρμα των ασθενών.

Μία άθλια ζωή χωρίς μέλλον

Στις αρχές του 20ου αιώνα, η λέπρα βρισκόταν σε ιδιαίτερη έξαρση και οι ασθενείς λόγω της αποκρουστικής τους όψης προκαλούσαν τρόμο στους τοπικούς πληθυσμούς. Επίσης, εκτός από τον ασθενή, στιγματιζόταν και ολόκληρη η οικογένειά του και καταδικάζονταν σε απομόνωση, ενώ αποκαλούσαν τα μέλη της «λεπρόσογο». Η κρατική μέριμνα ήταν παντελώς ανύπαρκτη και οι ασθενείς διαγράφονταν ακόμη και από τα δημοτολόγια, ζώντας αποκλειστικά από την έλεημοσύνη των συναρθρώπων τους.

Το 1903 ο ύπατος άρμοστής της Κρητικής Πολιτείας, πρίγκιπας Γεώργιος, αποφάσισε να μετατρέψει τη Σπιναλόγκα σε λεπροκομείο, μεταφέροντας τους ασθενείς που ζούσαν στην περιοχή «Μεσκινιά» έξω από το Ηράκλειο, έπειδή αποτελούσαν, όπως πίστευαν εκείνη την εποχή, εστία μόλυνσης για τις γύρω περιοχές.

Τό κολαστήριο της Σπιναλόγκας

Στις 14 Δεκεμβρίου 1904 μεταφέρθηκαν στο λεπροκομείο της Σπιναλόγκας οι πρώτοι 251 λεπροί απ' όλη την Κρήτη. Στη συνέχεια, μετά το 1913, μεταφέρθηκαν σταδιακά ασθενείς προερχόμενοι από την υπόλοιπη Ελλάδα, αλλά και από χώρες του εξωτερικού, αυξάνοντας τον αριθμό των ασθενών σε παραπάνω από 1.000. Η Σπιναλόγκα μετατράπηκε την περίοδο εκείνη σε «Διεθνές Λεπροκομείο», χωρίς καμία ουσιαστική οργάνωση, με χαρακτηριστικά πραγματικής τρώγλης.

Λίγα χρόνια μετά την ίδρυσή του, στο λεπροκομείο της Σπιναλόγκας άρχισαν να στέλνονται λεπροί απ' όλη τη χώρα και ιδίως οι πιδ «άνυπάκουοι» και «αντιδραστικοί». Άπέναντι δέ από τη Σπιναλόγκα, αναπτύχθηκε ένας μικρός συνοι-

κιόμος, ή Πλάκα, όπου δημιουργήθηκε ένα πανδοχείο για τους επισκέπτες, αλλά και λίγα, υπαίθρια κυρίως, καταστήματα με τρόφιμα και άλλα είδη πρώτης ανάγκης για τους λεπρούς και για όσους τους επισκέπτονταν. Επιπλέον, στη δεκαετία του 1930 χτίστηκαν και νέες κατοικίες στο νησί, που προστέθηκαν στις ήδη υπάρχουσες, ενώ για τη διάνοξη περιμετρικών δρόμων χρειάστηκε να γκρεμιστούν τμήματα του παλιού ενετικού φρουρίου.

Η μεταφορά στο νησί

Πολύ συχνά οι λεπροί μεταφέρονταν στο νησί με τη βία, πολλές φορές και με χειροπέδες, ενώ όσοι πήγαιναν εκεί γνώριζαν ότι δεν θα γυρίσουν ποτέ ξανά στα σπίτια τους και στην προηγούμενη ζωή τους. Στο λιμάνι, μάλιστα, όπου έφταναν οι βάρκες με τους ασθενείς, υπήρχε μία επιγραφή που έγραφε: «**Ο εισερχόμενος να αποθέσει κάθε έλπίδα**». Επιπλέον, επί σειρά ετών οι νεοφερμένοι ασθενείς οδηγούνταν σε κλειστούς χώρους, σαν φυλακές, ενώ πίσω τους έκλεινε και τους απομόνωνε για πάντα από τον κόσμο μία βαριά καγκελόπορτα.

Η δραματική διαβίωση

Αν και το νησί διέθετε γιατρό και νοσοκόμους, οι συνθήκες νοσηλείας, αλλά και γενικότερης διαβίωσης των ασθενών ήταν άθλιες, αφού ζούσαν σε μισοκατεστραμμένες κατοικίες με ένα μικρό επίδομα που τους χορηγούσε η πολιτεία, το οποίο δεν έφτανε να καλύψει ούτε τις βασικές τους ανάγκες. Σε όσους το επέτρεπε η κατάσταση της υγείας τους, προσπαθούσαν να εξασφαλίσουν τροφή ψαρεύοντας ή καλλιεργώντας τη γη. Παρ' όλες τις αντιξοότητες, όμως, οι άνθρωποι ψυχές όχι μόνο δεν το έβαλαν κάτω, αλλά ανέπτυξαν μία ιδιόρρυθμη κοινωνικότητα με δικούς της κανόνες και αξίες.

Μία λαμπρή άκτινα φωτός

Η ζωή των λεπρών άλλαξε το 1936, όταν μεταφέρθηκε χτυπημένος από τη νόσο στο νησί ο Έπαμεινώνδας Ρεμουνδάκης, τριτοετής φοιτητής της Νομικής. Ο Ρεμουνδάκης, ένας από τους λίγους μορφωμένους ασθενείς, δεν απέθηκε μοιρολατρικά στην αθλιότητα της ζωής στο νησί, αλλά αγωνίστηκε με πάθος να καλυτερεύσει τις συνθήκες ζωής των χανσενικών, απαιτώντας από την πολιτεία καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και νοσηλείας. Μερικώς από τις πρωτοβουλίες που πήρε ήταν: ίδρυσε την «Αδελφότητα Ασθενών Σπιναλόγκας», οργάνωσε υπηρεσία καθαριότητας κοινόχρηστων χώρων, δημιούργησε θέατρο, κινηματογράφο, καφενεία και κουρείο (που έμμεταλλεύονταν οι ίδιοι οι ασθενείς), έφερε άβεστη για την απολύμανση των σπιτιών και την εξαφάνιση της ένοχλητικής δυσσομίας, φύτεψε δέντρα, έφερε ηλεκτρογεννήτρια για ρεύμα στο νησί, πριν ακόμη αποκτηθεί ακόμη και η Πλάκα, το άπεναντι χωριό, και τοποθέτησε μεγάφωνα στους δρόμους που έπαιζαν κλασική μουσική.

Μία νέα ζωή...

Οι ασθενείς, με τις προτροπές του Ρεμουνδάκη, άσχολούνταν με διάφορα

επαγγέλματα, ενώ άρχισε να αναπτύσσεται στοιχειώδες εμπόριο, να λειτουργεί σχολείο, με λεπρό δάσκαλο, αλλά και να εκδίδεται ακόμη και σατιρικό περιοδικό. Με το μικρό επίδομα που τους έδινε η Πολιτεία, αγοράζαν τα απαραίτητα τρόφιμα από ένα μικρό παζάρι που στήνονταν στην είσοδο του νησιού από νότιους παραγωγούς, που έρχονταν από την Πλάκα με βάρκες, οι οποίοι πληρώνονταν με τα χρήματα που είχαν πριν απολυμανθεί. Ήταν τέτοια η προκατάληψη των χωρικών της Πλάκας, πάντως, που έφταναν στο σημείο να πετούν στη θάλασσα όσο εμπόρευμα έμενε απούλητο, αρνούμενοι να το γυρίσουν στο χωριό τους και να μολύνουν, όπως πίστευαν, τους δικούς τους.

Άξιζει, επίσης, να σημειωθεί ότι στο νησί υπήρχε εκκλησία, ο Άγιος Παντελεήμονας, την οποία λειτουργούσε εθελοντικά ένας μεγαλόψυχος, μη λεπρός, ιερέας. Το ξητίριο, πάντως, από τη Σπιναλόγκα ήταν πολύ δύσκολο να αποκτηθεί και δίνονταν μόνο μετά από τρεις διαδοχικές άρνητικές εξετάσεις από τους γιατρούς του νησιού, γεγονός αρκετά σπάνιο, αφού δεν υπήρχε, μέχρι το 1948, καμία θεραπεία για τη νόσο.

Η ανακάλυψη του φαρμάκου

Μετά από πολλά χρόνια άρνησών, το 1948 ανακαλύφθηκε στην Αμερική το πρώτο φάρμακο για την αντιμετώπιση της λέπρας. Έτσι, οι ασθενείς άρχισαν να θεραπεύονται και η Σπιναλόγκα άδεια σταδιακά από τους ασθενείς, μέχρι και το 1957, όποτε αποχώρησαν και οι τελευταίοι και το λεπροκομείο έλειψε οριστικά. Οι λίγοι λεπροί που υπήρχαν βρίσκονταν σε πολύ άσχημη κατάσταση, μεταξύ αυτών και ο Ρεμουνδάκης, και μεταφέρθηκαν στο λεπροκομείο της «Αγίας Βαρβάρας», στο Αιγάλεω, που λεγόταν νοσοκομείο «Λομιωδών Νόσων».

Ζωές άδικα πεταμένες στα σκουπίδια...

Ο φόβος και η προκατάληψη για τη λέπρα είχε λάβει στο παρελθόν έκρηκτικές διαστάσεις, που ένοχονταν από το αποκρουστικό, πολλές φορές, παρουσιαστικό των ασθενών, ενώ η σύνδεσή της με τη Βίβλο και η θεραπεία των λεπρών από το Χριστό, της προσέδωσε μυστηριακό χαρακτήρα.

Σήμερα, όμως, οι επιστήμονες είναι σε θέση να γνωρίζουν ότι η λέπρα είναι μία νόσος που μεταδίδεται δύσκολα και μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά με τα κατάλληλα φάρμακα, χωρίς να απαιτείται κοινωνική απομόνωση και ισόβιος στιγματισμός τόσο των ασθενών, όσο και των οικογενειών τους.

Η Σπιναλόγκα, επίσης, το νησί των λεπρών, αποτελεί αναμφίβολα μία μαύρη σελίδα στην ιστορία της νεώτερης Ελλάδας, ενώ τα απομεινάρια της ντροπής, ακόμη και σήμερα, στέκουν άγερωχα και μαρτυρούν τον ανέλιπτο πόνο χιλιάδων ανθρώπων, οι οποίοι θανατώθηκαν ψυχικά και σωματικά, όχι μόνο από την ίδια τη νόσο, αλλά κυρίως από την σκληρή και άδικη συμπεριφορά των συνανθρώπων τους... □

Η Εκκlesia σ'ς απαντ'ς...

Ευχαριστούμε τήν κ. Μαρία, ἀναγνώστρια τοῦ Περιοδικοῦ μας, ἡ ὁποία ἐρωτᾷ, ἐάν εἶναι σωστό νά μετέχουν στή Θεία Εὐχαριστία ἀπροετοίμαστοι οἱ συγγενεῖς τῶν κεκοιμημένων κατὰ τήν Θεία Λειτουργία τήν ἡμέρα τοῦ μνημοσύνου τους.

Εἶναι γεγονός ὅτι ἔχει ἐπικρατήσει κατὰ τήν ἡμέρα τῆς τελέσεως μνημοσύνου ἑνός προσφιλοῦς προσώπου, οἱ συγγενεῖς νά μετέχουν τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἀθρόα προσέλευση στήν Θεία Εὐχαριστία ἐπίσης παρατηρεῖται καί κατὰ τίς μεγάλες Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτές, ὡς ἐπίσης καί σέ ἑορτές Ἁγίων πού τιμῶνται ιδιαίτερα σέ ἕναν τόπο. Εὐλόγο λοιπόν τὸ ἐρώτημα τῆς ἀναγνώστριας τοῦ Περιοδικοῦ μας. Ἄν καί ἡ ἀπάντηση εἶναι αὐτονόητη, ὅτι δηλ. δέν μπορεῖ νά μετέχει ὁ πιστός ἀπροετοίμαστος στό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἐπειδὴ τελεῖ τὸ μνημόσυνο τοῦ συγγενοῦς του, ἢ ἐπειδὴ εἶναι ἡ συγκεκριμένη ἑορτή, θά παραθέσουμε τήν γνώμη τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, πρὸς ἐπιβεβαίωση.

Πρὸ τῆς Θείας μεταλήψεως, μᾶς λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἀπαιτεῖται κατάλληλη προετοιμασία, ἐνῶ ἡ συμμετοχὴ στό μυστήριο ἐπιτρέπεται μόνο στὰ βαπτισμένα μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ πιστός, λοιπόν, πρέπει νά προπαρασκευάσει τὸν ἑαυτό του, μετανοῶντας γιὰ τίς ἁμαρτίες του καί ἐξομολογούμενος, ἀφοῦ ὁ ἀναξίως μετέχοντας «κρῖμα ἐν ἑαυτῷ ἐσθίει καί πίνει μὴ διακρίνων τὸ σῶμα καί τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου». Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἶναι ἐπίσης σαφῆς ἀναφέροντας πῶς: «Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καί οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καί ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω». (Α΄ Κορ. ια΄, 7) Ὁ δὲ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει χαρακτηριστικά: « Γνωρίζω ὅτι πολλοὶ ἀπὸ σᾶς θά ἔλθουν νά κοινωνήσουν, ἐπειδὴ ἦλθε κάποια ἑορτή. Σᾶς εἶπα καί σᾶς ξαναεἶπα: δέν πρέπει νά ξεετάζετε πότε θά ἔλθει ἡ ἑορτὴ γιὰ νά κοινωνήσετε, ἀλλὰ νά καθαρίζετε τήν συνείδησή σας καί τότε νά ἐγγίζετε αὐτὴ τὴν ἱερὰ θυσία. (Λόγος εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα). Σὲ κάποια ἄλλη ἐπίσης ἐπιστολὴ του λέγει τὰ ἑξῆς: «Σᾶς παρακαλῶ, ὅταν πρόκειται νά μετάσχετε στήν θεία Κοινωνία, πρέπει πρὶν ἀπὸ πολλὰς ἡμέρας νά καθαρίζετε τοὺς ἑαυτοὺς σας μὲ μετάνοια, προσευχή, ἐλεημοσύνη καί μὲ ἀπασχόληση στήν πνευματικὴ ζωὴ» (Λόγος ΣΤ΄ «Περὶ Ἀκατάληπτου»). «Ποιοὺς πρέπει νά παραδεχθοῦμε; Αὐτοὺς πού κοινωνοῦν μία φορὰ τὸν χρόνον; Αὐτοὺς πού κοινωνοῦν πολλὰς φορές;

Αὐτοὺς πού κοινωνοῦν λίγες; Οὔτε τοὺς ἅπαξ, οὔτε τοὺς πολλάκις, οὔτε τοὺς ὀλιγάκις. Ἀλλὰ μόνον αὐτοὺς πού ἔχουν καθαρὴ συνείδησι. Αὐτοὺς πού ἔχουν καθαρὴ καρδιά καί βίον ἀνεπίληπτον. Αὐτοὶ μποροῦν νά προσέρχωνται πάντοτε. Οἱ ἄλλοι οὔτε μία φορὰ τὸν χρόνον. Γιατί παίρνουν κρῖμα καταδίκη, κόλασι καί τιμωρία» (Ὁμιλία ΙΖ΄, εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους).

Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος ἀσχολεῖται ἐπίσης στίς ὁμιλίαις του μὲ τὸν τρόπο προσελεύσεως εἰς τὴν θεία Κοινωνία καί παραπονεῖται ἐντόνως γιὰ τὴν συμπεριφορὰ τῶν Χριστιανῶν: «Υπάρχει ἕνα ἁμάρτημα. Ποιό; Τὸ νά μὴν προσέρχεσθε μὲ φρίκη, ἀλλὰ κλωτσῶντας, χτυπῶντας, γεμάτοι θυμὸ, φωνάζοντας, κοροϊδεύοντας, σπρώχνοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, γεμάτοι ταραχὴ... Στὴν ἀγορὰ νά ὑπάρχη ἡσυχία καί στήν ἐκκλησία κραναγές; Στὸ πέλαγος γαλήνη καί στὸ λιμάνι τρικυμία; Γιατί θορυβεῖς; Πές μου, ἄνθρωπέ μου, γιατί βιάζεσαι; Ὑπάρχει ἡ ἀνάγκη κάποιων πραγμάτων; Ἄλλ' εἶναι δυνατὸν νά σκέπτεσαι κάποιες ὑποθέσεις, κατ' αὐτὴν τὴν ὥρα; Θυμᾶσαι ὅτι εὐρίσκεισαι στήν γῆ; Νομίζεις ὅτι εὐρίσκεισαι ἀνάμεσα σὲ ἀνθρώπους; Καί δέν εἶναι τὸ μυαλό σου σκέτη πέτρα, τὸ νά νομίζης κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸ ὅτι πατᾶς στήν γῆ καί ὅτι δέν συγχορεύεις μὲ τοὺς ἀγγέλους; Μυστήρια λέγονται καί ὄντως εἶναι. Ὅπου δὲ ὑπάρχουν μυστήρια ἐκεῖ ἐπιβάλλεται σιγὴ. Μὲ πολλὴν λοιπόν σιγὴ, μὲ πολλὴν εὐταξία, μὲ τὴν πρόπονσα εὐλάβεια νά προσερχώμεθα σ' αὐτὴν τὴν θυσία» (Λόγος εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα).

Πέραν τούτου ἀπαιτεῖται πολλὰς φορές καί νηστεία, ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι κάτι πού ἀποφασίζει ὁ πιστός σὲ συνεργία μὲ τὸν πνευματικὸ του. Χαρακτηριστικὸ εἶναι πῶς πρὶν τὴν Θεία Κοινωνία ἀπαγορεύεται οἱ πιστοὶ νά φᾶνε ἢ νά πιοῦν κάτι.

Γίνεται φανερὸ ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω, ὅτι ἡ Θεία Εὐχαριστία δέν εἶναι ἔθιμο ἢ συνήθεια πού ἐπιναλαμβάνεται κατ' ἔτος, σὲ ἑορτές ἢ μνημόσυνα, ἀλλὰ τὸ Σῶμα καί τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ μας καί κάθε φορὰ πού προσέρχεται ὁ πιστός στό Ἱερὸ αὐτὸ Μυστήριο χρειάζεται ἢ κατάλληλη προετοιμασία.

Γιὰ ὁποιοδήποτε θέμα, ἐρώτημα ἢ ἀπορία σας μπορεῖτε νά μᾶς γράψετε στήν ἠλεκτρονικὴ διεύθυνση <http://www.imks.gr/cgi-bin/fpm.cgi>

(ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010)

Έορτή Αγίου Νεκταρίου

Κατά την έορτή του Αγίου Νεκταρίου, Επισκόπου Πενταπόλεως του Θαυματουργού, ο Σεβ. Μητροπολίτης μας τέλεσε τον Έσπερινό στον έορτάζοντα Ίερό Ναό Βουλγάρω, στο τέλος του οποίου και εύλόγησε τους καρπούς της έλιās, έπι τη έναρξει της περιόδου της έλαιοκομιδής, ευχόμενος εις τους βιοπαλαιστές της ύπαιθρου καλή δύναμη και καλούς αγώνες εις τους δύσστινους καιρούς μας. Την κυριώνυμο ήμέρα της έορτής του Αγίου ήερούργησε εις τον πανηγυρίζοντα Ίερό Ναό Πλεμενιανών.

Έορτή Αγίου Μηνᾶ

Την 11η Νοεμβρίου, έορτή του άγιου Μεγαλομάρτυρος Μηνᾶ, έορτάζει και ή πόλις του Ήρακλείου τον πολιοῦχο και προστάτη της Άγιο Μηνᾶ. Στον όμώνυμο Μητροπολιτικό Ναό τελέστηκε πολυαρχιερατική Θεία Λειτουργία προεξάρχοντος του Σεβ. Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Ειρηνναίου και συνιερουργούντων των Σεβ. Μητροπολιτών Πέτρας & Χερρονήσου κ. Νεκταρίου, Ίεραπύτνης & Σπτείας κ. Ευγενίου, Γορτύνης & Άρκαδίας κ. Μακαρίου, Ρεθύμνης & Αύλοποτάμου κ. Ευγενίου και του Σεβ. Ποιμενάρχου μας. Άκολούθησε ή λιτάνευσις του Ίερού Λειψάνου και της Εικόνας του Αγίου στην πόλη του Ήρακλείου.

Έορτή Αγίου Ματθαίου

Την Τρίτη 16 Νοεμβρίου, έορτή του Αγίου Άποστόλου και Ευαγγελιστού Ματθαίου, έορτάζει ή Έκκλησιαστική Σχολή Κρήτης τον πάτρωνα της. Στον όμώνυμο Ναό, που εύρίσκεται στον προαύλιο χώρο της Σχολής, τελέστηκε Αρχιερατικό Συλλείτουργο προεξάρχοντος του Σεβ. Μητροπολίτου Λάμπης, Συβρίτου & Σφακιών κ. Ειρηνναίου και συνιερουργούντων των Σεβ. Μητροπολιτών Ρεθύμνης & Αύλοποτάμου κ. Ευγενίου, του έπιχώριου Μητροπολίτου Κυδωνίας & Άποκορώνου κ. Δαμασκηνού και του Επισκόπου μας. Άκολούθησε λιτάνευση της Εικόνας πέριξ της Σχολής.

Έκδήλωση για τὰ τροχαία άτυχήματα

Τὸ Σάββατο 20 Νοεμβρίου ἡ Μητρόπολις μας σὲ συνεργασία μὲ τὴν Νομαρχιακὴ Αὐτοδιοίκηση Χανίων καὶ τὸν Δῆμο Βουκολιῶν διοργάνωσε ἐκδήλωση στὸ πάρκο τροχαίων ἀτυχημάτων «Χρῆστος Πολέντας», στὴ θέση Νερατζιά τοῦ Δήμου Βουκολιῶν. Ἡ ἐκδήλωση ὁργανώθηκε μὲ ἀφορμὴ τὴν παγκόσμια ἡμέρα τροχαίων ἀτυχημάτων. Προηγήθηκε Θεία Λειτουργία στὸν Ἱ. Ναὸ τοῦ Ἁγίου Χριστοφόρου, ποὺ εὑρίσκεται ἐντὸς τοῦ πάρκου, καὶ τρισάγιο στὴ μνήμη τῶν θυμάτων τῆς ἀσφάλτου, τὸ ὁποῖο τέλεσε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνός. Ἀκολούθησαν τὰ ἀποκαλυπτήρια ἐξωτερικῆς κρήνης, τὴν ὁποία δώρησε ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος κ. Γεώργιος Παπανδρέου καὶ ὑπαιθρίου Προσκυνηταρίου, δωρεὰ ἀσφαλιστικῆς ἐταιρείας. Ὅμιλίες καὶ χαιρετισμούς ἀπνύθυναν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας, ἐκπρόσωποι τοῦ Νομαρχιακοῦ Νοσοκομείου Χανίων καὶ τῆς Νομαρχιακῆς Αὐτοδιοίκησης Χανίων, συγγενεῖς θυμάτων τροχαίων ἀτυχημάτων, καὶ ἄλλοι φορεῖς. Ἡ ἐκδήλωση ἔκλεισε μὲ τὴν κοινὴ εὐχὴ «ὄχι πιά ἄλλα θύματα στὴν ἀσφαλτο».

Ἑορτὴ Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου

Ἡ πόλις τῶν Χανίων μεγαλοπρεπῶς ἐόρτασε τὴν ἑορτὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, τὴν προστάτιδα καὶ ἔφορό της. Στὸν ὁμώνυμο ἱστορικὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῆς πόλεως τελέστηκε πολυαρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λάμπης, Συβρίτου καὶ Σφακιῶν κ. Εἰρηναίου καὶ συνιεργουόντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἱεραπύτνης καὶ Σπείας κ. Εὐγενίου, τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτου Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνοῦ καὶ τοῦ Ἐπισκόπου μας. Ἀκολούθησε ἡ λιτάνευσις τῆς Ἱερᾶς καὶ θαυματουργοῦ Εἰκόνας τῆς Πα-

ναγίας στὴν πόλη τῶν Χανίων.

Ἑορτὴ Ἁγίου Ἀμφιλοχίου

Τὴν 23η Νοεμβρίου, ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Ἀμφιλοχίου Ἐπισκόπου Ἰκονίου, ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας ἄγει τὰ ὀνομαστήρια του. Τὴν κυριώθυμο ἡμέρα τὸ ἱερό Θυσιαστήριο ἐκύκλωσαν συλλειτουργοῦντες οἱ Σεβ. Μητροπολίτες: Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καὶ Βιάννου κ. Ἀνδρέας, Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου κ. Εὐγένιος καὶ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνός. Κληρικοὶ τόσο ἀπὸ τὴν Μητρόπολή μας ὅσο καὶ ἀπὸ ἄλλες Ἐπαρχίες τῆς νήσου, Πρωτοσύγκελλοι Ἱ. Μητροπόλεων καὶ Ἡγούμενοι Ἱερῶν Μονῶν ἔλαβαν μέρος στὸν Ἑσπερινὸ ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Θεία Λειτουργία.

Ἀρχὲς τῆς Κεντρικῆς Ἐξουσίας, τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως, τῆς Παιδείας, Φορεῖς, Σύλλογοι καὶ πλῆθος πιστῶν τῶν Ἐπαρχιῶν μας καὶ ὄχι μόνον, προσῆλθαν νὰ εὐχρηθοῦν στὸν ἐορτάζοντα Ἐπίσκοπο. Οἱ Σύλλογοι Γυναικῶν καὶ τῶν δύο Ἐπαρχιῶν μας προσέφεραν πλούσια κεράσματα σὲ ὅλους, ἐνῶ ὁ Σύλλογος Γυναικῶν Κισάμου δεξιώθηκε ἀρχοντικά τούς προσκεκλημένους στὸ παρακείμενο Ἐνοριακὸ Κέντρο. Στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ εἰς μνήμην τῶν μεγάλων δωρητῶν καὶ εὐεργετῶν τῆς Μητροπόλεώς μας Κωνσταντίνου καὶ Παγῶνας Δαμιανάκη, ὁ Ποιμενάρχης μας ἀπένευμε χρηματικὸ ἔπαθλο στὸν πρωτεύσαντα σὲ ΑΕΙ μαθητὴ τοῦ Ἐνιαίου Λυκείου Κισάμου, σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία τῶν δωρητῶν.

Ἑορτὴ Ἁγίου Στυλιανοῦ

Στὸ «Φαλδάμειο Οἶκημα», κτήριο τῆς Μητροπόλεώς μας στὸ ὁποῖο στεγάζονται τὰ γραφεῖα διοικήσεώς της, τὸ βιβλιοπωλεῖο της, αἴθουσα πολλαπλῶν χρήσεων, δανειστικὴ βιβλιοθήκη,

Ἐκδήλωση Κατηχητικού Σχολείου

αἴθουσα συνεδριάσεων, καὶ ἀποτελεῖ εὐγενικὴ δωρεὰ τοῦ μακαριστοῦ Στυλιανοῦ Φαλδαμῆ καὶ τῆς εὐγενοῦς συζύγου του κ. Παναγιώτας Φαλδαμῆ, μεγάλων δωρητῶν καὶ εὐεργετῶν τῆς Μηροπόλεώς μας, εὐρίσκεται καὶ τὸ παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Στυλιανοῦ. Κατὰ τὸν Ἑσπερινὸ τῆς ἑορτῆς χοροστάτησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας, τὴν δὲ κυριόνημο ἡμέρα καὶ μετὰ τὴν Θεία Λειτουργία τελέστηκε μνημόσυνο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τοῦ μακαριστοῦ μεγάλου δωρητοῦ καὶ εὐεργέτου Στυλιανοῦ Φαλδαμῆ. Ἡ παρουσία καὶ συμμετοχὴ τῆς ἀγαπητῆς συζύγου τοῦ ἐκλιπόντος, Παναγιώτας, στίς ἱερὲς ἀκολουθίες ἐτίμησε ὄλως ἰδιαιτέρως ὅσους παρευρέθησαν στὸν ἑορτασμό αὐτόν.

Μνήμη Γέροντος Πορφυρίου

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει δεκαεπτά εἰς ἀπὸ τὴν ὄσιακὴ κοίμησιν τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος Πορφυρίου ἱερομονάχου τοῦ Καυσοκαλυβίτου (2 Δεκ. 1991), ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας τέλεσε Ἀγρυπνία εἰς τὴν Ἱερὰ Πατριαρχικὴ Μονὴ Ὁδηγητρίας Γωνιάς, τὸ βράδυ τῆς Τετάρτης 1ης Δεκεμβρίου.

Τὰ παιδιὰ τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου τῆς Ἑνορίας Ἁγίου Ἀντωνίου Καστελλίου, σὲ συνεργασία μὲ τὸν Σύλλογο Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων τῆς Ἑνορίας, διοργάνωσαν τὸ ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου 4 Δεκεμβρίου ἑορτία ἐκδήλωση στὸ «Φαλδάμειο Οἶκημα» τῆς Μηροπόλεώς μας, ἐν ὄψει τῶν ἐπικείμενων ἑορτῶν τοῦ Ἁγίου Δωδεκαμηέρου. Ἡ ἐκδήλωση εἶχε τίτλο «τὸ τραγούδι τῆς Φιλίας» καὶ μιλοῦσε γιὰ τὴν ἀλληλεγγύη πού χρειάζεται νὰ ὑπάρχει στὴν συνύπαρξιν ἀνθρώπων διαφορετικῆς παιδείας, πολιτισμῶν καὶ θρησκείων. Στὰ πλαίσια τῆς ἐκδήλωσης ὁ Σύλλογος Γυναικῶν λειτούργησε Χριστουγεννιάτικο παζάρι, τὰ ἔσοδα τοῦ ὁποίου κάλυψαν ἀνάγκες τοῦ Συλλόγου καὶ τῆς Ἑνορίας.

Ἐγκαίνια Πνευματικοῦ Κέντρου

Τὴν παραμονὴ τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ μετὰ τὸν Ἑσπερινὸ στὸν ὁμώνυμο Ἱερὸ Ναὸ τῆς Ἑνορίας Δραπανιά στὸν ὁποῖο χοροστάτησε ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας, ἔγιναν τὰ

έγκαίνια τοῦ νεόδμητου Πνευματικοῦ Κέντρου τῆς Ἐνορίας. Πρόκειται περὶ ἑνὸς καλαισθητοῦ κτηρίου παρακειμένου στὸν Ἱ. Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τὸ ὁποῖο θὰ καλύψει τὶς ὀλοένα αὐξανόμενες ἀνάγκες τῆς Ἐνορίας Δραπανιά. Ὁ ἅγιος Ἐφημέριος τῆς Ἐνορίας, Αἰδ. Πρωτ. Ἀλέξανδρος Φαντάκης, μὲ τοὺς ἱκανοὺς συνεργάτες του στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο, στηριζόμενος ἀπὸ τὸν Δῆμο Μηθύμνης, Συλλόγους καὶ Φορεῖς τῆς Ἐνορίας, καθὼς ἐπίσης καὶ στὶς εὐγενεῖς προσφορὲς ἐπωνύμων καὶ ἀνωνύμων δωρητῶν, μπόρεσε σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα νὰ δώσει σάρκα καὶ ὄστᾶ στὸ ὄνειρο πολλῶν ἐτῶν, τῆς δημιουργίας δηλ. ἑνὸς χώρου ποὺ θὰ συντελέσει στὴν πολιτιστικὴ καὶ πνευματικὴ πρόοδο τῶν ἀνθρώπων τῆς περιοχῆς.

Ὅφικιο σὲ Κληρικὸ

Κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας ἱερούργησε στὸν ἑορτάζοντα Ἱερὸ Ναὸ τῆς Ἐνορίας Βουβῶν. Στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Ποιμενάρχης μας ἀπένευε τὸ ὄφικιο τοῦ Οἰκονόμου στὸν Ἐφημέριο Βουβῶν, Αἰδ. π. Ἐλευθέριο Μαυρεδάκη, ἀναγνωρίζοντας τὴν προσφορὰ του, τὸν ζῆλο καὶ τὴν ἐργατικότητά του γιὰ τὴν Ἐκκλησία.

Ἱερατικὸ Σεμινάριο - Συνέδριο

Ἡ Μητρόπολις μας στὰ πλαίσια τῆς μέριμνάς της γιὰ τὴν προαγωγή καὶ ἐπιμόρφωση τοῦ ἱεροῦ Κλήρου διοργάνωσε ἀπὸ 8 ἕως 11 Δεκ. Σεμινάριο Λειτουργικῆς καὶ Ποιμαντικῆς γιὰ τοὺς νεώτερους στὴν ἡλικία Ἱερεῖς μὲ δυνατότητα συμμετοχῆς καὶ σὲ ὅσους ἐκ τῶν ὑπολοίπων τὸ ἐπιθυμοῦσαν. Εἰσηγητὲς – διδάσκοντες τοῦ Σεμιναρίου ἦταν οἱ καθηγητὲς: Δρ. Ἀνέστης Κεσελόπουλος, Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς

Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ καὶ Δρ. Κωνσταντῖνος Κεσανίδης, Γεν. Δντῆς τῆς ΟΑΚ. Τὰ θέματα ποὺ διαπραγματεύτηκαν ἀφοροῦσαν στὴ θεολογικὴ ἐρμηνεία τῆς Θείας Λατρείας καὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ Γάμου, τὴν δομὴ καὶ λειτουργία τῆς σύγχρονης ἱερατικῆς οἰκογένειας, τὶς βασικὲς ἀρχὲς τῆς σύγχρονης Ὁρθόδοξης ποιμαντικῆς συμβουλευτικῆς, καὶ σὲ ἄλλα εἰδικὰ θέματα Λειτουργικῆς Θεολογίας. Τὸ Σεμινάριο διεξήχθη στὸς χώρους τῆς Ὁρθόδοξου Ἀκαδημίας Κρήτης. Τὴν Πέμπτη 9 Δεκ. πραγματοποιήθηκε, στὸς ἴδιους χώρους, Ἱερατικὸ Συνέδριο μὲ τοὺς ἴδιους ὁμιλητὲς γιὰ ὅλους τοὺς Ἱερεῖς τῆς Μητροπόλεως. Ὁ κ. Κεσελόπουλος ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «*Θεολογία τῆς Λατρείας, ἡ θεολογικὴ ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*» καὶ ὁ κ. Κεσανίδης τὸ θέμα: «*Βασικὲς ἀρχὲς τῆς σύγχρονης Ὁρθόδοξης ποιμαντικῆς συμβουλευτικῆς*». Ἀκολούθησε γόνιμος διάλογος ἐπὶ τῶν θεμάτων. Τόσο τὸ Σεμινάριο, ὅσο καὶ τὸ Συνέδριο, ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία στὸς μετέχοντες νὰ κατανοήσουν περισσότερο τὴν ἀνάγκη γιὰ καθημερινή πληροφόρηση τοῦ πολυδιάστατου ἔργου τῆς διακονίας τους. Οἱ διακεκριμένοι ὁμιλητὲς, ἀλλὰ καὶ ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας, σημείωσαν ὅτι κατ' ἐξοχὴν γνώρισμα τοῦ ποιμένα εἶναι ἡ αὐτογνωσία. Μέσω τῆς γνώσης αὐτῆς γνωρίζω καὶ τὸν ἄλλο. Τόνισαν ἀκόμη, ὅτι, ὡς ποιμένες ὀφείλομε νὰ διαλεγόμεθα Χριστοκεντρικὰ καὶ προσωποκεντρικὰ, πού αὐτὸ σημαίνει μεταξύ τῆς ἀκρίβειας καὶ τῆς οικονομίας. Καὶ ἐπειδὴ ὁ στόχος τῆς ποιμαντικῆς διακονίας εἶναι πρωτίστως ἡ σωτηρία τοῦ ποιμενομένου, δὲν μποροῦμε νὰ αὐθαιρετοῦμε καὶ νὰ αὐτοσχεδιάζομε. Κατὰ γενικὴ ὁμολογία τὸ τετραήμερο αὐτὸ σεμινάριο καὶ συνέδριο στάθηκε ἐξαιρετικὰ ἐπιδομητικὸ γιὰ τοὺς κληρικούς μας, καθὼς διεύρυνε πνευματικὸς ὀρίζοντες, ἔλυσε ἀπορίες καὶ ἔδωσε νέες διαστάσεις στὴν πορεία τῆς κληρικῆς διακονίας τους.

Ἅγιασμός Ἀθλητικοῦ Σωματείου

Τὴν Τετάρτη 8 Δεκεμβρίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας τέλεσε τὸν Ἅγιασμό ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν δραστηριοτήτων τοῦ ἀθλητικοῦ σωματείου «Κισαμικός», τὸ ὁποῖο μαζί με ἄλλα ἀθλητικά σωματεία δραστηριοποιεῖται στὴν Κίσαμο. Στὸν Ἅγιασμό προσῆλθαν ἡ ποδοσφαιρική ομάδα τοῦ Κισαμικοῦ, παιδιά ἀπὸ τὴν Γυμναστική Ἀκαδημία τοῦ Συλλόγου, ὅπως καὶ ἡ Διοίκηση τοῦ Σωματείου. Στὸ τέλος τοῦ Ἅγιασμοῦ ὁ Σεβασμιώτατος χαρακτηριστικά τόνισε, ὅτι ὁ ἀθλητισμός συντελεῖ στὴν ὑγιή διαμόρφωση τῆς προσωπικότητας τοῦ νέου ἀνθρώπου μέσῳ τῆς εὐγενοῦς ἀμύλλας, τῆς ἀσκησης καὶ τῆς ὑπακοῆς καὶ εὐχήθηκε καλὴ ἐπιτυχία γιὰ τὴν νέα ἀθλητικὴ χρονιά στοὺς ἐκπαιδευτές καὶ ἀθλοῦμένους ὡς καὶ στὴν Διοίκηση τοῦ Συλλόγου.

Ἑορτὴ Ἁγίου Σπυρίδωνος

Γιὰ ἄλλη μία χρονιά ἡ Κίσαμος ἐόρτασε τὸν προστάτη τῆς Ἁγιο Σπυρίδωνα, Ἐπίσκοπο

Τριφυθοῦντος. Στὸν πανηγυρικὸ Ἑσπερινὸ χοροστάτησε ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας, ἐνῶ ὁ κ. Ἀνέστης Κεσελόπουλος, Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ΑΠΘ, ὁμίλησε ἐπίκαιρα. Ἀκολούθησε Ἱερὰ Παράκλησις καὶ Ἱερὰ Ἀγρυπνία. Τὴν κυριώνυμο ἡμέρα, στή Θεία Λειτουργία προεξῆρχε ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Εἰρηναῖος συλλειτουργοῦντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνοῦ καὶ τοῦ οἰκείου Ποιμενάρχου μας. Ἀκολούθησε ἡ λιτάνευσις τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνος τοῦ Ἁγίου στὴν πόλη τῆς Κισάμου.

Χριστουγεννιάτικη ἐκδήλωση τῆς «Συντροφιάς τῆς Χαράς»

Οἱ νεανικὲς συνάξεις τῆς Μητροπόλεώς μας «Ἡ συντροφιά τῆς χαρᾶς» πραγματοποίησαν τὸ Σάββατο 18 Δεκεμβρίου ἐκδήλωση, μέσα στὸ πνεῦμα τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων, με τίτλο «Ψάχνοντας τὴν Ἀγάπη». Ἡ ἐκδήλωση φιλοξενήθηκε στὸ «Φαλδάμειο Οἶκημα» καὶ ἦταν ἀφιερωμένη στὸ Ἄννουσάκειο Ἴδρυμα τῆς Μητροπόλεως, τὸ ὁποῖο ἐπιτελεῖ ἀξιόλογο ἔργο κοινωνικῆς προσφορᾶς καὶ διακονίας. Τὰ παιδιά τῶν νεανικῶν συνάξεων διοργάνωσαν παζάρι ἀπὸ εἶδη πού συνέλεξαν τὰ ἴδια, καὶ τὰ ἔσοδά του προσφέρθηκαν στὸ Ἄννουσάκειο Ἴδρυμα γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν πολλαπλῶν δράσεων καὶ ἀναγκῶν του.

Ἑορταστικὴ ἐκδήλωση Ὠδείου

Τὸ Ὠδεῖο τῆς Μητροπόλεώς μας ὀργάνωσε τὴν Τετάρτη 22 Δεκεμβρίου ἐορταστικὴ ἐκδήλωση στὸ «Φαλδάμειο Οἶκημα», ἡ ὁποία περιελάμβανε Χριστουγεννιάτικους Ὕμνους, μελωδίες καὶ παραδοσιακὰ κάλαντα. Στὴν ὁμορφη αὐτὴ ἐκδήλωση, τὴν ὁποία παρακολούθησε πλῆθος κόσμου, ἔλαβαν μέρος ἡ Σχολὴ Βυζαντινῆς

Μουσικῆς τοῦ Ὁδείου, ἡ Παιδικὴ-Νεανικὴ Χορωδία τοῦ Ὁδείου καθὼς καὶ οἱ Σχολές: Ἀρμονίου, Κλασικοῦ Βιολιοῦ, καὶ παραδοσιακῆς Κρητικῆς Μουσικῆς.

Χριστουγεννιάτικα Κάλαντα

Τὶς παραμονὲς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ νέου ἔτους γέμισε τὸ «Φαλδάμειο Οἶκημα» ἀπὸ μελωδικὲς φωνὲς ποὺ ἔψαλαν τὰ καθιερωμένα κάλαντα στὸν Μητροπολίτη μας. Ἡ μουσικὴ μὴντα τῆς Μητροπόλεως καὶ τοῦ Δήμου, ὁμάδες ἀπὸ Σχολεῖα, τὸν Στρατό, Συλλόγους, καὶ πολλὰ παιδιά, μικρὰ καὶ μεγαλύτερα, μετέφεραν μὲ τὸν δικό τους τρόπο τὸ μήνυμα τῶν ἡμερῶν.

Χριστουγεννιάτικη Θεία Λειτουργία

Τὸ βράδυ τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας τέλεσε Νυκτερινὴ Θεία Λειτουργία στὸ Σπήλαιο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐρημίτου, στὴν Μαραθοκεφάλαια τῆς Ἐνορίας Σπηλιᾶς, τηρῶντας τὴν πολυετῆ παράδοση τῆς Μητροπόλεώς μας. Ἡ γλυκιὰ καὶ ζεστὴ βραδιὰ συντέλεσε στὴν προσέλευση χιλιάδων

πιστῶν, οἱ ὁποῖοι μετεῖχαν στὴ Θεία Λειτουργία καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κοινώνησαν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Ἡ Χριστουγεννιάτικη Θεία Λειτουργία τελεῖται ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο ἐναλλάξ, κατ' ἔτος, στὸ ἀνωτέρω σπήλαιο καὶ στὸ σπήλαιο τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, στὸ Κατσοματάδω.

Ἐγκατάσταση Νέων Δημοτικῶν Ἀρχῶν

Τὸ τελευταῖο δεκαήμερο τοῦ Δεκεμβρίου πραγματοποιήθηκαν οἱ τελετὲς ἐγκατάστασης τῶν νέων Δημοτικῶν Ἀρχῶν τῶν Ἐπαρχιῶν μας. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας τέλεσε τὴν διατεταγμένη Ἀκολουθία καὶ εὐχήθηκε σὲ ὅλους τοὺς αἰρετοὺς ἄρχοντες τοῦ τόπου (Δημάρχους, Δημοτικὰ Συμβούλια, Συμβούλους Δημοτικῶν καὶ Τοπικῶν Κοινοτήτων καὶ ἐκπροσώπους τῶν Τοπικῶν Κοινοτήτων) κάθε εὐλογία καὶ καλὸ πρὸς ὄφελος τοῦ τόπου καὶ τῶν ἀνθρώπων του. Ἐξέφρασε τὴν βεβαιότητά του ὅτι ἡ μέχρι σήμερον ἀγαθὴ συνεργασία μεταξύ τῆς Μητροπόλεώς μας καὶ τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως θὰ συνεχιστεῖ πρὸς ἀντιμετώπιση καὶ θεραπεία τῶν ὀλοένα αὐξανομένων ἀναγκῶν τῶν ἀνθρώπων. Οἱ νεοεκλεγέντες Δήμαρχοι τῶν διευρυμένων Καλλικρατικῶν Δήμων: Κισάμου κ. Μυλωνάκης Γεώργιος, Καντάνου-Σελίνου κ. Δερμιτζάκης Γεώργιος καὶ Πλατανιά κ. Μαλανδράκης Ἰωάννης συμφώνησαν μὲ τὸν Ἐπίσκοπό μας γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα συνεργασίας καὶ συμπόρευσης. Ὁ Δῆμος Πλατανιά περιλαμβάνει παλαιὸς Δήμος τόσο ἀπὸ τὴν Μητροπολιτικὴ μας περιφέρεια, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ὁμορῆ Ἱερὰ Μητρόπολη Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου, γιὰ τοῦτο καὶ στὴν τελετὴ ἐγκατάστασης ἔλαβαν μέρος καὶ οἱ δύο Μητροπολίτες τοῦ Νομοῦ.

ΔΩΡΕΕΣ

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΣ

Είς μνήμην Άντωνίου Μαζοκοπάκη, ή οικογένειά του	Άριστεά Άνδρονικάκη, είς μνήμην συζύγου της Νικολάου
..... 500€	Άνδρονικάκη 100€
Άριστεά Άνδρονικάκη, είς μνήμην συζύγου της Νικολάου	Άννα Κομπογεννητάκη 50€
..... 200€	Άργυρώ Κατζουράκη 200€
Τροχαλάκη Αικατερίνη 600€	Περικλής Σαριδάκης 50€
Παναγιώτης Καρτσωνάκης 50€	Έλευθερία Περουλάκη 50€
Άνώνυμος 300€	Έμμανουήλ Στουρίδης 100€
Ένορία Άγ. Γεωργίου Πύργου Κισάμου 200€	Έρεύς Στυλιανός Τζινευράκης 30€
Ένορία Παλαιοχώρας 300€	Έρεύς Κωνσταντίνος Μουντάκης, είς μνήμην υιού του
Σύλλογος Γυναϊκών Κουντούρας 200€	Άντωνίου 100€
Σύλλογος Γυναϊκών Κολυμπαρίου 100€	Ίωάννης και Μαρία Φουντουλάκη 500€
Άνώνυμος 100€	Παρθενόπη Καμπουράκη, είς μνήμην Κωνσταντίνου,
Δημήτριος Τσαλαπάκης 100€	Έλένης, Άντωνίου, Δεσποίνης 100€
Παναγιώτης-Σοφία Φουντουλάκη 150€	Νικόλαος Ρεβελάκης, είς μνήμην γαμπρού του Μαρίνου
Άρχιμ. Τίτος Σφακιωτάκης 100€	Βασιλακάκη 20€
Μαρία Τερεζάκη 50€	Έρεύς Στυλιανός Θεοδωρογλάκης, είς μνήμην γονέων
Γεώργιος Τερεζάκης 50€	του Έμμανουήλ και Αικατερίνης 600€
Άνώνυμος 50€	Δημήτριος Τσαλαπάκης 50€
Ίωάννα Μυλωνάκη- Ζουρίδη, είς μνήμην συζύγου της	Ίωάννης Μυλωνάκης 50€
Νικολάου Ζουρίδη 150€	Άπόστολος Κατσουλάκης 50€
Άνώνυμος 300€	Νικόλαος Βιολάκης 50€
Δημήτριος Μπασιάς, είς μνήμην Παντελεήμονος Κοσμα-	Έρά Μονή Γωνιάς 200 κιλά λάδι
δάκη..... 100€	Ένορία Άγ. Πάντων Πλατάνου 150 κιλά λάδι
Άφροδίτη Μοτάκη 100€	INKA Χανίων δωροεπιταγές αξίας 1.200€
Άθηνά Μοτάκη 100€	Οίκογ. Ήλία Κακαουνάκη είς μνήμην του 150€
Χαλαζωνίτης Ίωάννης 50€	Έμμανουήλ Σκουνάκης, αντί μνημοσύνου και είς μνήμην
Καμπουράκη Παρθενόπη 30€	μητρός του Χρυσής Σκουνάκη 50€
Δερουκάκη Μαρία 200€	Έμμανουήλ Μαλαθράκης 100€
Ένοριακή Έπιτροπή Σούγιας, είς μνήμην Παντελεήμονος	Ίωάννα Παπουτσάκη 50€
Κοσμαδάκη 200€	Άργυρώ Μαρκετάκη 100€
Έρά Μονή Γωνιάς 1.000€	Αικατερίνη Ντοκάκη 50€
Άναστασία Φιλ. Χριστοδουλάκη, είς μνήμην Κωνσταντί-	Έρεύς Εύαγγελος Σφακιανάκης 500€
νου Στυλ. Αρχοντάκη 100€	Ένορία Δραπανιά Κισάμου 300€
Ίωάννης και Αικατερίνη Χριστοδουλάκη, είς μνήμην	Γεώργιος Γιακουμάκης 30€
Κωνσταντίνου Στυλ. Αρχοντάκη 100€	Διονύσιος & Χρυσούλα Φουντουλάκη, είς μνήμην γονέ-
Ίωάννης και Θεοδοσία Χουδαλάκη, είς μνήμην Κωνστα-	ων και αδελφών των 100€
ντίνου Στυλ. Αρχοντάκη 100€	

“Ο έλεων πτωχόν, Θεῶ δανείζει”
(Παρ. 19, 7)
“Ίλαρόν δότην αγαπᾶ ὁ Θεός”
(Β' Κορ. 9, 7)

